

PÉLDAÉRTÉK

Civil Oktatási Fórum

2015. március 7.

A közös dokumentumot jóváhagyták, tehát a bennük megjelenő alapelveket magukénak vallják a következő szervezetek:

*Agóra Oktatási Kerekasztal, Artemisszió Alapítvány,
Az Emberség Erejével Alapítvány, Demokratikus Ifjúságért Alapítvány,
Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület, Equity Egyesület,
Hálózat a Tanszabadságért, Hívatlanul Hálózat, Ikon Stúdió Egyesület,
Igazgyöngy Alapítvány – Toldi Tanoda, Liget Műhely Alapítvány,
Magyartanárok Egyesülete, Magyar Óvodapedagógiai Egyesület,
Motiváció Oktatási Egyesület, MPT Gyermekekérdekek Szakosztálya –
Korczak Műhely, MPT Szakképzési Kollégiuma,
Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetsége,
Oktatói Hálózat, Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete,
Pedagógusok Szakszervezete, Pressley Ridge Magyarország Alapítvány,
Szabad Oktatást csoport, Szekuláris Egyesület,
Történelemtanárok Egylete, Van Helyed Alapítvány*

- *A Pedagógusok Szakszervezetének* téziseit határidőn túl kaptuk meg, ezért nem tudtuk jóváhagyni a többi szervezettel, de fontosnak tartjuk, és függelékben közöljük.

A szerkesztőbizottság nevében:

*Ercse Kriszta (Agóra, HAT, Hívatlanul)
Fóti Péter (Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület)
Gyetvai Viktor (Szabad Oktatást)
Horgas Judit (Liget Műhely Alapítvány)
Kürti Judit (Hívatlanul Hálózat)
Lázár Júlia (HAT, Hívatlanul)
Máté András (OHA)
Nagy Emília (HAT, Hívatlanul)*

Tartalom

Fábry Béla beszámolója a Példaérték Civil Oktatási Fórumról.....	4
Program.....	5
Regisztrált szervezetek:.....	6
Honlapcímek.....	7
A tematikus csoportok munkája alapján készült állásfoglalások.....	8
A RÉSZTVEVŐKRŐL – A RÉSZTVEVŐKTŐL.....	11
AGÓRA OKTATÁSI KERESZTAL.....	12
ARTEMISSZIÓ ALAPÍTVÁNY.....	16
AZ EMBERSÉG EREJÉVEL ALAPÍTVÁNY.....	20
DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGÉRT ALAPÍTVÁNY.....	24
DEMOKRATIKUS NEVELÉSÉRT ÉS TANULÁSÉRT EGYESÜLET.....	26
EQUITY MÉLTÁNYOS KÖZOKTATÁSÉRT EGYESÜLET.....	28
FÜGGETLEN DIÁKPARLAMENT.....	30
HÁLÓZAT A TANSZABADSÁGÉRT.....	32
HÍVATLANUL HÁLÓZAT.....	34
IGAZGYÖNGY ALAPÍTVÁNY – TOLDI TANODA.....	35
IKON STÚDIÓ EGYESÜLET.....	36
LIGET MŰHELY ALAPÍTVÁNY.....	37
MAGYAR ÓVÓPEDAGÓGIAI EGYESÜLET.....	38
MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG.....	40
MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG GYERMEKÉRDEKEK SZAKOSZTÁLYA – KORCZAK MŰHELY.....	41
MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG SZAKKÉPZÉSI KOLLÉGIUMA.....	43
MAGYAR SZEKULÁRIS EGYESÜLET.....	45
MAGYARTANÁROK EGYESÜLETE.....	47
OKTATÓI HÁLÓZAT.....	49
PRESSLEY RIDGE MAGYARORSZÁG ALAPÍTVÁNY.....	51
TÖRTÉNELEMTANÁROK EGYLETE.....	53
FÜGGELÉK.....	55

Fábry Béla beszámolója a Példaérték – Civil Oktatási Fórumról

Huszonkilenc oktatással foglalkozó civil szakmai szervezet képviselői és az irántuk vagy az oktatás ügyei iránt érdeklődők – körülbelül nyolcvanan – jöttek el a Hálózat a Tanszabadságért és a Hívatlanul Hálózat, valamint a MPT Gyermekérdekek Szakosztálya Korczak Műhelye – felhívására az ELTE PPK Kazinczy utcai épületébe. A Civil Oktatási Fórumon a szervezetek között nem csak a köznevelés egyes speciális területével foglalkozó alapítvány, egyesület volt jelen, hanem diák-kezdemenyezés is, felsőoktatási hálózat is, jogvédő szervezet is, szakmai-képviseleti feladatokat vállaló szakszervezet is. Délelőtt 11 órától délután 16 óráig tájékoztatták egymást munkájukról, kapcsolatokat építettek, együttműködési területeket találva a közös fellépésről konzultáltak.

A szakemberek és szülők délutáni csoportos munka keretében a sokszínűségről és az elfogadásról, az élményekről és a motivációról, a KLIK-intézményeken kívüli nevelés-oktatás rendszeréről, a demokratikusan működő iskoláról, a félelemről, a rendetlenségről és a kilábalásról folytattak eszmecsereket. E munka végén a megjelent szervezetek képviselői közös dokumentum elfogadását is tervezik. A megjelentek arról is egyeztettek, hogy a szervezetek legfontosabb szakmai dokumentumait, elérhetőségüket egy helyen, egy felületen jelenítik meg.

A kezdeményezés fogadtatása, a kialakuló együttműködés azt jelzi, hogy az Orbán-kormány „oktatáspolitikája” összehozza az ezt kritikával fogadó, és ehhez képest alternatívát kínáló civileket. A kialakuló együttműködés fontos mérföldköve lehet a turbulensen kavargó oktatásügynek, a nevelés-oktatás értékeinek védelmét fontosnak tartó civil mozgalomnak.

Szervezők: Hálózat a Tanszabadságért és Hívatlanul Hálózat
Házigazda: MPT Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Műhely

Időpont: 2015. március 7. szombat de. 11-től du. 3-ig
Helyszín: ELTE PPK 1075 Budapest, Kazinczy utca 23-27.

Kiindulásnak szánt munkaanyagunk:
(http://prezi.com/hetfopnadibm/?utm_campaign=share&utm_medium=copy)

Program

11–12: *Van másik „székfoglaló”* – lehetőség közvetlen információcserére: minden szervezet kap saját széket-asztalt, a közönség, illetve a szervezetek képviselői körbejárhatnak, tájékozódhatnak, szórólapokat gyűjthetnek...

12–12.45: *Szólás joga* fórum: kérdések-válaszok a „székfoglaló” alapján a közönség részvételével. Illetve (előzetes igényfelmérés alapján) 1-1 szervezet szót kaphat kb. 3 percre.

12.45–13: SZÜNET

13–14.30: *Rondó*: vita, majd az álláspontok rögzítése 2x45 percben, tematikus csoportokban

14.30–15: a csoportok beszámolója, szavazás, zárás

Témacsoportok (a tudásfa és a beérkezett anyagok alapján):

1. ***Sokfélék? Nem baj.*** – Sokszínűségről és elfogadásról
2. ***Kíváncsiság, avagy hogyan találjuk meg, amit elvesztettünk?*** – Élmény és motiváció az alapkészségektől a felsőoktatásig
3. ***Holdudvar, avagy van-e élet a KLIK-en kívül?*** – A tanodáktól a művészeti iskolákig és tovább
4. ***Mitől demokratikus egy iskola, és jó-e az nekünk?*** – Iskolagyűléstől iskolaszékiig
5. ***Félelem, erőszak és rendetlenség, avagy hogyan röpjünk radar alatt?*** – A kilábalás módszertana

Regisztrált szervezetek:

1. Agóra Oktatási Kerekasztal
2. Artemisszió Alapítvány
3. Az Emberség Erejével Alapítvány
4. Demokratikus Ifjúságért Alapítvány
5. Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület
6. Equity Egyesület
7. Független Diáksparlament
8. Grassroots Hungary Hálózat
9. Hálózat a Tanszabadságért
10. Hívatlanul Hálózat
11. Ikon Stúdió Egyesület
12. Igazgyöngy Alapítvány
13. Liget Műhely Alapítvány
14. Magyarartanárak Egyesülete
15. Magyar Óvodapedagógiai Egyesület
16. Mérei Szociometriai Műhely Egyesület
17. Motiváció Oktatási Egyesület
18. MPT Gyermekérdekek Szakosztálya – Korczak Műhely
19. MPT Szakképzési Kollégiuma
20. Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetsége
21. Oktatói Hálózat
22. Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete
23. Pedagógusok Szakszervezete
24. Pressley Ridge Magyarország Alapítvány
25. Szabad Oktatást csoport
26. Szekuláris Egyesület
27. Társaság a Szabadságjogokért
28. Történelemtanárok Egylete
29. Van Helyed Alapítvány

Honlapcímek

Agóra Oktatási Kerekasztal	http://agoraoktatas.hu/
Artemisszió Alapítvány	http://artemisszio.blog.hu/
Az Emberség Erejével Alapítvány	http://emberseg.hu/
Demokratikus Ifjúságért Alapítvány	http://i-dia.org/
Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület	http://www.demokratikusneveles.hu/
Equity Méltányos Közoktatásért Egyesület	http://www.eudec.org/index.html
Független Diáksparlament	https://www.facebook.com/146139268770431
Grassroots Hungary Hálózat	http://diakgyules.hu/
Hálózat a Tanszabadságért	https://www.facebook.com/GrassrootsHungary/
Hívatlanul Hálózat	www.grassrootseurope.org
Ikon Stúdió Egyesület	http://amiiskolank.egyuttnevetunk.hu/
Igazgyöngy Alapítvány	http://www.tanszabadsag.hu/blog/
Liget Műhely Alapítvány	http://hivatlanul.com/
Magyartanárok Egyesülete	http://www.ikonstudio.hu/category/marol-holnapra/iskolakert-program-2014/
Magyar Óvodapedagógiai Egyesület	http://igazgyongy-alapitvany.hu/
Mérei Szociometriai Műhely Egyesület	http://www.szitakoto.com/
Motiváció Oktatási Egyesület	http://www.magyartanarok.freeweb.hu/frames.html
MPT Gyermekekérdekek Szakosztálya – Korczák Műhely	http://moe.fw.hu/
MPT Szakképzési Kollégiuma	http://autonomia.hu/hu/reszletek/motivacio-oktatasi-egyesulet
Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselő és Szószólók Szövetsége	http://pedagogiai-tarsasag.hu/?cat=64
Oktatói Hálózat	http://pedagogiai-tarsasag.hu/?cat=106
Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete	http://www.nmckksz.hu/
Pedagógusok Szakszervezete	http://oktatoihalozat.hu/
Pressley Ridge Magyarország Alapítvány	http://www.pdsz.hu/
Szabad Oktatást csoport	http://www.pedagogusok.hu/
Szekuláris Egyesület	http://www.pressleyridge.hu/
Társaság a Szabadságjogokért	http://szabadoktatast.hu/
Történelemtanárok Egylete	http://szekularis.blog.hu/
Van Helyed Alapítvány	http://tasz.hu/
	http://www.tte.hu/
	http://cseppgyerek.blog.hu/

A tematikus csoportok munkája alapján készült állásfoglalások

1. *Sokfélék? Nem baj.* – Sokszínűségről és elfogadásról

- A sokszínűséget, a sokféle másságot alapvető, egymással egyenrangú értékek kincsestárának tartjuk, és az oktatás, az oktatási rendszer mindenkori szereplőitől is ezt várjuk el.
- Az iskolának ellensúlyoznia kell a társadalmi kirekesztést és feladata, hogy a társadalmi kirekesztés kialakulása ellen hasson. Az esélyegyenlőség megteremtésének kulcsa a sokszínűség fel- és elismerése, a befogadó magatartás gyakorlatának terjesztése.
- Az elfogadást, a toleranciát, a nyitottságot, az emberi méltóság és egyenértékűség tisztelét, az együttműködés szándékát és képességét olyan tanulási környezetben lehet megélhetővé, kívánatosá tenni, amely maga is ezeket az értékeket képviselve működik. A szervezeti, működési és személyi feltételek meglétét biztosítani kell – tudjunk olyan környezetet modellálni, amelyben a fenti értékek képviselője az adaptív viselkedés alapja.
- Szerintünk ugyanis a jól működő oktatási rendszer vezérlőelve az alkalmazkodás: adott-ságokhoz, igényekhez és szükségletekhez egyaránt. Lehetőségét a rendszer szereplői számára biztosított autonómia adja meg.
- A valódi elfogadás már önmagában alkalmazkodóképességet és -képességet jelent, mindenki számára utat nyit, és a társadalmi együttélés terén is hiteles példát mutat.

2. *Kíváncsiság, avagy hogyan találjuk meg, amit elvesztettünk?* – Élmény és motiváció az alapkészségektől a felsőoktatásig

- Az iskola önmagában nem elég motiválásra: olyan családi, társadalmi környezet és együttműködés kívánatos, mely a gyerek érdekei szerint működik.
- Az elmozduláshoz autonóm tanárok és tanszabadság szükséges, bizonyos pontokon ellenőrzés bevonásával.
- A merev, poroszos (főlöleges) tényekre-adatakra alapozott oktatás helyébe csak a tanárképzés át- és újragondolásával épülhet új, kíváncsiságon alapuló rendszer.
- Az egyformaság hirdetése hazug illúzió. Nincs egyformaság, és nem is kell, hogy legyen!
- A „kütyü” nem ellenség, hanem társ. Az iskolának nyitottnak kell lennie arra a világra, amiben a gyerek/ fiatal él, a beszűrődő hatásokat (pl. modern kommunikációs eszközök használata, populáris irodalom és film) nem kirekesztendő ellenfeleknek kell tekintenie, hanem olyan jelenségeknek, amiknek a (szűrt) beengedése segítség lehet ahhoz, hogy a gyerek otthon érezze magát az iskola belső világában.
- A keretek kiszámíthatósága alapvető érték. Az oktatásügyben megfigyelhető gyakori és lényegi változások – legyenek azok a követelményrendszerben tartalmiak, az iskolaszervezetet érintő módosítások vagy akár a tanárképzés gyakorlata – nem szolgálják a nevelés-oktatás hatékonyságát, eredményességét; a diákok és tanárok motivációja ellenében hatnak.

3. Holdudvar, avagy van-e élet a KLIK-en kívül? – A tanodáktól a művészeti iskoláig és tovább

- A KLIK-en kívül működő kezdeményezések küldetése, hogy biztosítsák a demokratikus minimumot a közoktatáshoz kötődő területeken.
- A KLIK-en túli kör egyre tágul, ami válasz a minden társadalomban jelenlévő sokféleségre. Az esélyegyenlőség megvalósulása nem biztosított, amikor az egységesítés egyformaságot feltételez. Így egyre nagyobb szerepe lehet a KLIK-en kívüli, tanulást segítő, támogató szervezeteknek. Hosszú távon cél lehet az államilag akkreditált bizonyítvány megszerzésének lehetősége a KLIK-en kívül.
- Szükséges, hogy a holdudvarban működő kezdeményezések láthatóbbak és hallhatóbbak legyenek, és kommunikáljanak egymással. A KLIK-en kívül működő szervezetek, kezdeményezések hatékonyságának és érdekképviselésének javításához összefogottabb, intenzívebb munkára van szükség. A civiltás csak akkor tanítható, ha meg tudjuk mutatni, hogyan kell megvalósítani.
- Az egyéni és közösségi (társadalmi) felelősségvállalás minél korábbi megélése és elismerése elengedhetetlen ahhoz, hogy a cselekvési lehetőségek köre bővüljön.

4. Mitől demokratikus egy iskola, és jó-e az nekünk? – Iskolagyűléstől iskolaszélig

- Az iskolai demokrácia felkészítő szerepe elengedhetetlenül fontos a társadalmi szintű demokrácia kialakulásában és fennmaradásában.
- A demokrácia tanulható, a megvalósításához, működtetéséhez szükséges kompetenciák (ismeretek, képességek, attitűdök) fejlesztése leginkább a gyakorlatban, élményszerűen, valódi döntési helyzetekben (mint például a tanulókat is döntési helyzetbe hozó közös diák-tanár önkormányzati modell) lehetséges, olyan tanárokkal, tanulást segítő személyekkel, akik maguk is ilyen élményekben részesültek, tehát az adott kompetenciák birtokában vannak.
- Alapvető jelentőségű, hogy a családokban, az iskolákban, a tanárképzésben, a helyi társadalmi környezetben, valamint az állam közvetítőrendszereivel való találkozás során is ilyen élmények ériék a diákokat az „elméleti” ismeretek megszerzése mellett.
- Az iskolai demokráciához szükséges, hogy azt a törvények támogassák, lehetővé téve az iskolai demokrácia alternatív modelljeinek alkalmazását, az iskolai erőviszonyok, és a szabadon megválasztható pedagógiai filozófia függvényében.
- Az iskolákon belül megvalósítható különféle hatalommegosztási módok, valamint az ezeknek megfelelő különböző szervezeti kultúrák különféle formáinak kipróbálása és összehasonlítása fontos tapasztalatokkal gazdagíthatja az iskolai szereplők életét. Az iskolai demokráciát megfogalmazó modellek és a rájuk épülő praxis a szülői világra, a szülő-gyermek viszonyra, sőt az iskola közvetlen társadalmi környezetére is kiterjedhetnek.
- Az iskolai demokráciához szervesen hozzátartozik a méltányos, a tanulói jogokat és az emberi méltóságot maximálisan tekintetbe vevő iskolai igazságszolgáltatás, valamint az iskolai erőszak elleni fellépés is, tekintet nélkül arra, hogy ki az elkövető.

5. Félelem, erőszak és rendetlenség, avagy hogyan röpjünk radar alatt? – A kilábalás módszertana

- Őrizzük meg autonómiánkat, és neveljünk demokratikusan gondolkodó, párbeszédképes, autonóm gyerekeket!
- Terjesszük az együtt érző kommunikációt, a befogadást, a szelíd konfliktuskezelés kultúráját az osztályokban és az egész iskolában! Magunk legyünk a változás, a megoldás, ami az elégedetlenkedő, de passzív kételkedőkben is bizalmat ébreszt. Szólítsuk meg példaértékű, biztonságos és boldog iskolaközösségi programokkal a gyerekeket, a szülőket, a pedagógusokat, az iskolaélet valamennyi szereplőjét! Vonjuk be az érdeklődőket, a tenni akarókat, majd a még passzív véleményformálókat, és bátorítsuk a kivárákat, hogy csatlakozzanak.
- Törekedjünk az oktatásügy területén a jogtudatosságra, a hivatkozási alapul szolgáló emberi és alkotmányos jogok érvényesítésére, a törvények betartására, a jogfejlesztésre!
- Lépjünk be civil szervezetekbe! Merjünk jogvédelmet kérni! Hozzunk létre civil szervezeteket! Építsünk együtt tudásbázist! Tegyük a dolgunkat, és alkossunk civil hálót!
- Nyílt sisakban álljunk ki meggyőződésünkért, a jövő nemzedék érdekeiért és magunkért! Törekedjünk a kritikus tömeg elérésére, amely már rendszerszintű, oktatáspolitikai megújulást hozhat!

A RÉSZTVEVŐKRŐL – A RÉSZTVEVŐKTŐL

Civilek az oktatásban: értékek és példák

Problémák és megoldások

AGÓRA OKTATÁSI KEREKASZTAL

Az Agóra Oktatási Kerekasztal oktatáspolitikai téziseinek összefoglalása

Elvárt, kívánatos nevelési-oktatási eredmények

Az oktatáspolitikának az elvárt, kívánatos oktatási eredmények elérését kell szolgálnia. E leg-
átfogóbb kérdéskörre nem adható válasz mindaddig, míg az egyes területek meg nem fogal-
mazzák a saját céljaikat, kívánatos eredményeiket.

Jó kormányzás

A jó oktatási kormányzás alapelve: „A gyermekek joga mindenek feletti”. A jó kormányzás
követi a szubszidiaritás elvét, azaz azt az elvet, hogy a közösségek saját kérdéseikben – ame-
lyek más nagyobb közösségeket nem érintenek – maguk döntsenek. Az állami felelősségvál-
lálás mellett utat enged az öngondoskodásnak; őrködik a szabadságjogok és a méltányosság
érvényesítése felett. Olyan szabályokat, elvárásokat fogalmaz meg, amelyek árnyaltan integ-
rálják, harmonizálják a különböző érdekeket. Támogatja a kutatást és az innovációt, s dönté-
seiben, intézkedéseiben támaszkodik is azok eredményeire. Stratégiáját a pluralista demok-
rácia alapján, a jelentősebb ellenzéki erőkkel egyetértésben fogalmazza meg.

Tartalmi szabályozás

Egy bizonyos – igen alacsony – arányon túl az egységes tananyag kontraproduktív, szükség-
szerűen csökkenti az oktatás hatékonyságát. *Kétszintű szabályozásra* van szükség, ahol Az
óvodai nevelés országos alapprogramja, a Nemzeti alaptanterv, a Kollégiumi nevelés orszá-
gos alapprogramja és a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei általános, keretjel-
legű szabályokat tartalmaznak, amelyek azonban minden iskolára nézve kötelezőek és szá-
mon kérhetőek, és ahol a helyi tantervben kifejeződik az iskolák helyi kultúrája.

Intézményi minőségirányítás és rendszerszintű minőségértékelés

A minőségirányítás (-értékelés) alapvető feltétele, hogy az intézményrendszer és az egyes
intézmények számára is olyan, *világos célok* legyenek megfogalmazva, amelyekhez *reális
feladatok* rendelhetők. A *célok teljesülését* jelentős mértékben az érintett szereplők kon-
szensus közeli elégedettsége igazolja vissza. Az érintett szereplők „*kritikus, baráti*” *segítésére*
különböző tulajdonformákban alapított szervezetek álljanak készenlétben. A segítség erőfor-
rásait alapvetően az állami költségvetés biztosítsa.

Pedagógusok és a közoktatás további szakmai szereplői

Az elmúlt évtized hazai és nemzetközi kutatási eredményei meggyőzően bizonyították, hogy a diákok iskolai fejlődését az oktatáspolitikai által is befolyásolható tényezők közül elsősorban a tanári munka minősége határozza meg. A pedagógiai hozzáadott érték forrása az a nevelő közösség, amely az egyéni pedagógiai teljesítmény feletti minőséget képvisel. Az eredményes oktató-nevelő munkához az óvónő, tanító, tanár egyenrangú partnereként megfelelő számú, megfelelően képzett más végzettségű, feladatú szakemberre is szükség van.

Szakképzés a közoktatásban, a közoktatás és a munka világa

A közoktatási szakképzés nagy figyelmet érdemel, hiszen az általános iskola után a tanulók kétharmada szakképző iskolában – szakközépiskolában vagy szakiskolában – tanul tovább, és a gimnáziumban érettségizettek közül is sokan kapcsolódnak be az iskolai szakképzésbe. Az iskolai szakképzés feladata, hogy felkészítse a tanulókat fél évszázados gazdaságilag aktív életükre, képessé téve őket az élethosszig tartó tanulásra, a körülményekhez való rugalmas alkalmazkodásra. Ehhez a szakmai és a közismereti képzés és a kulcsképeségek fejlesztése egyaránt szükséges.

Méltányosság

Az esélyegyenlőtlenségek szintje Magyarországon rendkívül magas. Az óvoda, az iskola a szociális eredetű hátrányokat – nemzetközi összehasonlításban példátlan mértékben – tanulási hátránnyá transzformálja. Ez a társadalom alacsony presztízsű csoportjaiba tartozó tanulók számára igazságtalanul hátrányos helyzetet hoz létre. Ugyanakkor veszteséget okoz a társadalom számára is, mert ennek következtében csak részlegesen hasznosul a társadalom adottságpotenciálja.

Fejlesztéspolitika, értékmegőrzés és modernizáció

A fejlesztéspolitika alapelvei a következők kell, hogy legyenek: Az értékőrzés és a modernizáció megfelelő aránya, a makro-, mezo- és mikroszintre telepített jog- és feladatkörök egyensúlya, a felülről és alulról induló kezdeményezések szinergiája, az érintettek bevonása a változtatásokba, összhang az uniós irányelvekkel és az EB stratégiai dokumentumaival, a források feletti direkt politikai kontroll tiltása, a korai iskolaelhagyás csökkentése, aktív és felelős állampolgári szerepvállalásra való felkészítés, az intézmények nyitott tanulószervezetekké fejlesztése és abszorpciós kapacitásának növelése.

Hatékonyan együttműködő közoktatás

A közoktatás színvonalát jelentős mértékben befolyásolja a gyerekek, tanulók, szülők, pedagógusok és más szakemberek közötti együttműködések jellege, minősége. A hatékony együttműködések minden résztvevő számára jelentős többletet (tudás, motiváció, együttműködési készség) eredményeznek, és csoport illetve társadalmi szinten is jelentős haszonnal járnak. Ha sikerülne egy hatékonyan együttműködő közoktatási rendszert kialakítanunk, akkor ez a magyar oktatást tartós fejlődési pályára állíthatná. Célszerűnek tűnik tehát, hogy egy közoktatási stratégia a hatékony együttműködésekre kiemelkedő figyelmet fordítson a kutatásoktól a tanulócsoporthoz.

Diákszerep, diákrészvétel

Egy szakszerűsége, tudásra és tudatos társadalmi részvételre alapozott társadalom iskolája csak a *részvételi demokrácia elvei* szerint, tanulók, diákok és tanáraik által közösen működtetett demokratikus testületek és eljárások kialakításával működhet hatékonyan. A tényleges demokratizálódás folyamatát egy sor összehangolt intézkedésből álló, *legalább tíz évre tervezett specifikus program segíthetné.*

Az életút-támogató pályaorientáció

A sikeres szakmai életpályához a jelenkori gazdasági, technológiai, munkaerő-piaci körülmények között már nem elegendő egyetlen szakma alapjainak elsajátítása; a rugalmas biztonság (*flexicurity*) jegyében késznek és képesnek kell lenni a folyamatos alkalmazkodásra, fejlődésre. Ezt szolgálja az életút-támogató pályaorientáció. Az életút-támogató pályaorientációnak, különösen az életpálya-építési készségek fejlesztésének a minden tanköteles gyermeket, fiatalt elérni képes közoktatás az egyik legfontosabb színtere, így az eddiginél nagyobb figyelmet kell kapnia a közoktatásban.

A nevelés intézményi szerkezete

Az esélyegyenlőtlenségek problémájára „megoldás” az iskolaszervezet módosításával is kereshető. Az iskolaszervezet átalakítása, a szakképzés kezdetének későbbre helyezése, a komprehenzív iskola kialakítása *hosszú távú oktatáspolitikai feladat*, amelyet egy lassú, konzultatív, széles társadalmi bázison zajló döntés-előkészítési folyamatnak kell megelőznie.

Indokolt lenne egy, a modern fejlődéslélektant jobban figyelembe vevő, a gyermekek természetes fejlődésének szükségleteire épülő „*struktúrapolitika*” kialakítása, amely fokozatosan lebontaná a merev határokat az egyes fokozatok és típusok között.

Értékek

Agóra Oktatási Kerekasztal

Csak olyan oktatáspolitikai elfogadható számunkra, amely eleget tesz a következő alapelveknek:

1. A tanulói kompetenciák fejlődésének támogatása, különös tekintettel a szociális és demokratikus kompetenciákra
2. Személyközpontúság, gyermekcentrikusság
3. Méltányosság mindenekfelett, minden szinten
4. Demokratikus működés
5. Autonómia és elszámoltathatóság
6. Átlátható, átjárható, zsákutcamentes iskolarendszer

Az értékek részletes kifejtését l. [Agóra Oktatási Kerekasztal: Értékek](http://agoraoktatas.hu/). <http://agoraoktatas.hu/>

ARTEMISSZIÓ ALAPÍTVÁNY

Az Artemisszió Alapítvány állásfoglalása a Hívatlanul Hálózat felhívására az oktatás feladatairól – és azokról a kérdésekről, amelyeket megvitatásra javasolunk a Civilek Oktatási Fórumán a közoktatás jelenlegi helyzetének javításai érdekében

Az Alapítvány társadalmi küldetése

Az Artemisszió Alapítvány célja a különböző kulturális, etnikai és társadalmi csoportok közötti párbeszéd és közeledés erősítése, a kölcsönös megértés elősegítése, a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi integrációjának támogatása.

Küldetésünkhöz tartozik, hogy a társadalom minél szélesebb rétegei számára lehetőséget biztosítsunk olyan tevékenységekben való részvételre, illetve olyan készségek elsajátítására, amelyek erősítik az emberek közötti kapcsolatokat, javítják a kommunikációs és konfliktuskezelési készségeket, hozzájárulnak a tolerancia, a kölcsönös megértés és az együttműködés kialakulásához.

Vízióink egy együttműködő, befogadó, szolidáris társadalom, amelyben a sokszínűség érték.

Az Alapítvány oktatási munkája

Mivel a társadalom átalakítása a fiatalabb generációk nevelésével kezdődik, különösen fontos számunkra az iskolákkal való együttműködés. Egy-egy iskolával hosszú távú kapcsolatok kialakítására törekszünk, de amennyiben erre lehetőséget kapunk, egyszeri programokat is tudunk ajánlani. Tevékenységeink:

- tolerancia-erősítő interkulturális foglalkozások
- a világra kitekintő, a társadalmi felelősségvállalást erősítő „globális nevelés” foglalkozások
- tanárképzések (módszertani képzés, interkulturális pedagógia, globális nevelés)
- pedagógiai segédanyagok fejlesztése
- nemzetközi mobilitás programok hátrányos helyzetű fiataloknak
- felkészítés a munkaerőpiac kihívásaira - komplex kompetencia-fejlesztő és szakmai gyakorlati program szakiskolások részére
- dráma foglalkozások a korai iskolaelhagyás és az iskolai szegregáció megelőzésére
- iskolai együttműködések koordinálása magyar és afrikai iskolák között

A globális nevelés számunkra egy olyan keret, amely alkalmas a „jó iskola” ismérveinek meghatározására. Számunkra ezek az ismérvek a következők:

- az iskola a modern, globalizált világ kihívásaira készít fel, hozzásegít a világban zajló folyamatok jobb megértéséhez. Az „az életre tanít” és nem a vizsgára

- képes megragadni a világban zajló komplex folyamatokat és rávilágít ezek összefüggéseire
- a tudásátadáson túl feladatának érzi a kritikus gondolkodás fejlesztését
- fejleszti az önálló gondolkodást, a kooperációs készséget
- olyan alapvető értékeket közvetít, mint a társadalmi igazságosság és az emberi jogok
- felelősségre nevel a világ dolgaival és a közvetlen környezettel szemben
- A „tanulás tanulását” értéknek tartja, és ezért az élményszerű tanulást helyezi a középpontba
- a tanulókat és diákokat partnerként kezeli, a frontális oktatás mellett hangsúlyt helyez az interaktív módszerekre, a kooperatív- és kortárs csoportos tanulásra
- azokat az értékeket és elveket, amelyeket közvetít, az iskola mindennapi működésében, annak minden területén magáénak érzi és alkalmazza.

E célok érdekében az oktatási rendszer:

- elősegíti a társadalmi mobilitást, a társadalmi hátrányok kiélezése helyett azok leküzdése ellenében hat.
- elutasítja a szegregációt, a rasszizmust és a xenofóbiát
- arra törekszik, hogy minél több lehetőséget adjon a szabad választásra, az iskolai karrier módosítására, ennek érdekében átmeneteket biztosít a különböző oktatási formák és szintek között
- a pedagógusokat, és általában a nevelési-, oktatási intézmények dolgozóit megbecsüli, motiválja
- figyelmet fordít arra, hogy a fenti értékek és elvek már a pedagógus-képzésben is hangsúlyosan megjelenjenek, és e területeken lehetőséget biztosít a folyamatos továbbtanulásra
- támogatja a szektorközi együttműködéseket, kereteket és forrást biztosít az iskolán kívüli programokhoz, az iskolán kívüli szereplők bevonásához
- kiszámíthatóan, megbízhatóan, összehangolt elvek szerint működik

Az iskolai oktatás és általában a társadalompolitika jelenlegi rendszerében számtalan ponton látunk olyan folyamatokat, amelyek a fenti célok elérésének ellenében hatnak.

A problémákat a következőkben látjuk:

- pedagógus elkötelezett és szakmailag magas szintű munkája ellenére az iskolarendszer általában még mindig a poroszos, „büntető” pedagógiát preferálja, ahelyett, hogy a tanulás megszerettetését tűzné ki céljául.
- Az iskolai kultúra a demokráciára és egyéni felelősségre nevelés helyett a büntetés kultúráját teremti meg. Ennek sok jele van: a rendőrök iskolai jelenléte, a kötelező drogteszt Sok javaslata, az óvodai jelenlét és a szociális segélyek összekapcsolása, stb.
- A gimnáziumi helyek csökkentése, a szakiskolák átszervezése a társadalmi mobilitás ellenében hatnak és félő, hogy gyerekek tömegei kerülnek ennek eredményeképpen „parkoló pályára”, amelyből a későbbiekben sem tudnak majd kitörni
- A törekvés a munkaerőpiac kiszolgálására nem veszi figyelembe, hogy a munkaerőpiac igényei jelen világunkban kiszámíthatatlanul változnak. A tanulás képessége és a rugalmasság ezért legalább annyira fontos követelmények, mint a magas szakmai tudás egy-egy területen.
- A duális képzés bevezetése okvetlenül nem rossz elképzelés, de a megvalósításban nem látjuk biztosítottnak, hogy a fiatalokat a cégek nem kihatározható ingyen munkaerőnek

- használják, és azt, hogy az iskola megadja nekik a szűk szakmai ismeretek átadásán kívül a személyes fejlődés esélyét is
- A középiskolai szint csökkentésével, a férőhelyek korlátozásával és a felsőoktatás fizetössé tételével az egész iskolarendszer (a társadalmi mobilitás megállításán túl) azt a jövőképet sugallja, hogy Magyarországnak nincs szüksége jól képzett, a szakmájukban és a világban tájékozódni képes, innovatív és kreatív emberekre, ehelyett a külföldi összeszerelő csarnokokat kiszolgálni képes, egy-kompetenciájú szakemberek és segéd munkások országa leszünk. Ez a jövőkép nemzetgazdasági szempontból is elhibázott.
  - A szociális segélyek csökkentése látszólag független az oktatás folyamataitól, ám a szegénység elmélyítésével még több fiattól veszik el a tanulás, továbbtanulás lehetőségét.
  - Az iskolák a centralizálással teljesen elvesztették az önállóságukat, sem lehetőségük, sem forrásuk nincs arra, hogy más szereplőkkel, például a civil, vagy a for-profit szférával együttműködjenek. A civilek és üzleti szolgáltatók pedig képesek lennének arra, hogy komoly tartalommal töltsék meg az „egész-napos iskola” koncepcióját, szabadon választott és ingyenes vagy kedvezményes áron biztosítsák azokat a szolgáltatásokat, amelyek ma csak a tehetős családok számára elérhetők szakkörök vagy különóra formájában.
  - Az iskolai „büntető kultúra” a pedagógusokkal szemben is érvényesíti hatását. A motiválás, továbbképzés, a kreativitás kibontakoztatása helyett ellenőriz, korlátoz és egyre több olyan plusz feladatot tesz a tanárok vállára, amely nem az oktatás színvonalának emelését, csupán a bürokráciát szolgálja.

Röviden, az iskola a társadalmi egyenlőtlenségek kiegyensúlyozása helyett azokat tovább élezi, a lehetőségek megadása helyett azokat egyre szűkíti, nem a szolidaritást és másikért viselt felelősséget díjazza, hanem a versenyt és a szegregációt. Nem a jövőre, és a „globális világban élésre” készít fel, hanem röghöz kötött, pillanatnyi és provinciális érdekeket szem előtt tartó, mobilitásra képtelen, és ezért a szélsőséges gondolatokra, értékekre fogékony fiatal emberek tömegeit termeli ki magából.

iroda: 1085 Budapest, Pál utca 6.

email: info@artemisszio.hu

web: artemisszio.blog.hu

kapcsolattartó: Szántó Diana

diana.szanto@artemisszio.hu

mobil: 06304015103

Sokszínűség az iskolában – Artemisszió Alapítvány

Tézismondat: *A sokszínűség nem cél, hanem tény. A vele való bánás különbözteti meg a jó pedagógiát a rossz pedagógiától*

Állásfoglalás

A sokféleséget nem a kisebbségek, a külföldiek vagy a fogyatékos gyerekek képviselik az iskolában. Végül soron minden ember - akár tud erről, akár nem – különböző kultúrák között él, és közvetít. Szükségszerűen más az otthoni kultúra, mint az iskola kultúrája, más nyelven beszélünk életünk különböző színterein. A többségi kultúrától eltérő kultúrából érkező gyerekek gazdagítja az egész iskolát, de ugyanígy lehetőséget és gazdagságot jelentenek a másik megértésére és a vele való együttműködés tanulására alkalmas eltérő tanulási igényekkel rendelkező tanulók.

Egyszerre több nyelvet beszélni kincs – ezt mindenki tudja. Egyszerre több kultúrában otthon lenni hasonlóképpen kincs. Nem csak az egyén életét teszi gazdagabbá, de a közösség boldogulása is attól függ, mennyire tudja harmóniába rendezni mindazt a sokféleséget, ami a létét jelenti. A különbözőség az iskolában tehát erőforrás, amely, amennyiben tudatos pedagógia tárgya, felhasználható az együttműködés, a szolidaritás és a kölcsönös tisztelet tanítására.

Azokban a korszakokban, amikor az ember valami maradandót alkotott, a sokféleséget mindig az élet természetes velejárójának tekintették. A sokféleség tisztelete az ember tiszteltét jelenti. Ott, ahol az ember tisztelete nem kérdés, a legnagyobb dolgokat képes létrehozni. Ott ahol az embert nem tisztelik, senki sem lehet biztonságban. Azok a társadalmak, amelyek valamilyen –etnikai, vallási, kulturális - tisztaság nevében a sokféleséget elutasítják, saját múltjukat és jövőjüket utasítják el. Nem utolsó sorban, veszélybe sodorják a jelenüket.

A kulturális sokféleségért kiállni, a gyűlölködést elutasítani ezért nem jelent egyet a „multikulti” önmagáért való dicsőítésével. Megtanulni együtt élni, az egyetlen reális alternatíva, ha egy önmagával harmóniában élő, teremteni képes társadalomban szeretnénk élni, ahol a gyermekeink biztonságban nőhetnek fel. Az iskolának tehát alapvető feladata, hogy felkészítsen a sokféleség tiszteletben tartására. Ezt nem lehet egyetlen tantárgyhoz, vagy módszerhez kapcsolni, ez egy szemlélet, amely az iskola egészét át kell, hogy járja. Megmutatkozik a tanárok és diákok viszonyában, az egyénre szabott, nem büntető, hanem jutalmazó tanításban, a kooperatív módszerek használatában, a diákok közötti konfliktusok megoldásához adott segítségben, az iskola és a szülők kapcsolatában, és minden az iskolai életéhez köthető momentumban.

A sokféleség tiszteletben tartása és tartatása elválaszthatatlan a szolidaritás és igazságosság fogalmaitól. Ezek olyan alapértékek, amelyek nélkül a sokféleség ünneplése üres frázis marad. Az interkulturális iskola arra bízta a tanulóit, hogy tanuljanak meg felelősséget viselni egymásért és aktívan tegyenek egy igazságosabb, fenntarthatóbb világért. Egyenrangú félnek tekintik a társadalom kiváltságos és hátrányos helyzetű csoportjait, és arra törekszik, hogy a kölcsönös megértésen túl valós együttműködések alakuljanak ki a különböző csoportok tagjai között.

www.artemisszio.hu

AZ EMBERSÉG EREJÉVEL ALAPÍTVÁNY

AZ EMBERSÉG EREJÉVEL ALAPÍTVÁNY BEMUTATÁSA

Az emberség erejével Alapítvány 2006-ban alakult, pécsi fiatalok kezdeményezéseképp. Elsődleges célunk a társadalmi befogadás, kohézió erősítése, ehhez legfőbb eszközünknek az emberi jogi nevelést és a közösségfejlesztést tekintjük. Működési szintünk elsősorban lokális (Pécs), de emellett részt veszünk és valósítunk meg nemzetközi projekteket is.

Több éve dolgozunk Pécs leszakadó, keleti városrészében, annak is az egyik szegregálódó részén, Gyárvárosban. Itt üzemeltetjük az Élmény Tár Tanodát és a Menedék Ifjúsági Klubot. A környék hátrányos helyzetű (szegénységben élő és/vagy cigány) gyerekei számára nyújtunk délutáni, hétvégi és iskolai szünidei szabadidős elfoglaltságot. A tanulássegítés mellett a programok sokfélék: a kalandjátékoktól, a színházon és a kézművességen keresztül a sportig és a zenélésig terjed a paletta.

Az emberi jogi nevelési tevékenységek területén elsősorban a többségi társadalom számára szervezünk érzékenyítő programokat a hátrányos helyzettel, az esélyegyenlőtlenséggel kapcsolatban. 2008 óta foglalkozunk emberi jogi neveléssel. Ez idő alatt kapcsolatba kerülünk több általános iskolával, a pécsi középiskolák nagyobbik részével, több egyetemi karral és intézettel. Évek óta szervezünk képzéseket szakembereknek, idén akkreditáltattunk egy 30 órás tréninget szociális szakemberek számára. Nemrég indult online emberi jogi nevelési platformunk (embersegszabade.blogspot.hu) és zajlott közös projektünk az I. számú Gyakorló Iskolával, ahol a 6. évfolyamon az erkölcsstan keretében vittünk emberi jogi nevelési folyamatot. Évek óta szervezünk élő könyvtárakat (eredetileg a Budapesti Európai Ifjúsági Központ segítségével), tavaly óta pedig iskolai élő könyvtárat is.

KÍSÉRLETI KEZDEMÉNYEZÉS AZ ERKÖLCSTANOKTATÁSBAN

Szeptember 29.-én kezdődött Pécssett, az *Emberi jogi nevelés az erkölcsstanoktatás keretében* című modell program, amelyben egy oktatási intézmény, a PTE 1. Számú Gyakorló Általános Iskola és egy civil szervezet, Az emberség erejével Alapítvány dolgozott ki és valósít meg.

Az elmúlt években a társadalmi diskurzus kiemelt témája lett a fiatalok értékvesztettsége és a közös igazodási pontok hiánya. Ezen problémára adott (egyik) oktatáspolitikai válasz az erkölcsstan oktatás bevezetése és (vagy választható párjának, a hittannak) a kötelezővé tétele lett. Azt gondoljuk, hogy az emberi jogok eszmeisége alkalmas megoldás a felvetett társadalmi problémára, az emberi jogi nevelés, pedig módszertanilag tökéletes arra, hogy akár az

erkölcstan, akár más tantárgyak/tanórák/műhelyek keretében foglalkozhassunk a gyermekek és fiatalok erkölcsi/világnézeti nevelésével.

„A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.”

(Nemzeti alaptanterv)

„Az Etikai Kódex összeállításánál figyelembe vettük az érvényben lévő törvényeket, rendelkezéseket, állásfoglalásokat, mint: a Magyar Köztársaság Alkotmánya, az Emberi Jogokról Szóló Egyezmény, 1993. évi Köznevelési Törvény, a Közalkalmazottak Jogállásáról Szóló Törvény, a Gyermekek Jogairól Szóló Nemzetközi Egyezmény, Diákjogi Charta.” (Magyarországi Pedagógusok Egyesülete: Etikai Kódex)

A projekt újszerűségét egyrészt a több hónapon átívelő folyamatos együttműködés, másrészt az alkalmazott módszertan adja, hiszen a készítői az erkölcstan tantárgy kerettanterve mentén haladva, a formális oktatási rendszerben ritkán alkalmazott, nem-formális tanulás, eszköztárát alkalmazzák. Ennek legfőbb különbsége a megszokott frontális módszerekhez képest az, hogy a tanulókkal való interakcióra és a tapasztalati tanulásra épít. A tanórákon sor kerül majd kis és nagy csoportos megbeszélésekre, irányított vitákra, csoportos döntéshozatalra, szimulációkra, szerepjátékokra, valamint kreatív, művészi önkifejezésre. A modell program 11 héten keresztül zajlik a Társadalmi együttélés (Én és tágabb közösségeim) című tantervi egységhez kapcsolódva, párhuzamosan két hatodikos osztályban. A két csoport létszámban jelentősen különbözik, így azonos témákban más-más módszerek kipróbálására nyílik lehetőség. Az együttműködő partnerek, valamint a programért felelős szakmai megvalósítók – az iskola részéről Dornné Balogh Szilvia erkölcs- és hittan tanár, valamint az alapítvány részéről Nyirati András emberi jogi tréner - egyaránt azt tervezik, hogy a projektről módszertani kiadvány készül, amely adaptálható tananyagot nyújt, más oktatási intézmények számára, óravázlatokkal, gyakorlat leírásokkal, a szerzők tapasztalatainak megosztásával és további segédanyagok gyűjteményével.

MÓDSZEREK, KERETEK

Mindkét folyamat esetében a nem-formális tanulás eszköztárával dolgozunk. Törekszünk a változatosságra, egyrészt, hogy egy olyan dinamikája legyen a folyamatnak, ami érdekessé teszi a diákok számára, másrészt, hogy figyelembe vegyük a különböző tanulási és önkifejezési stílusokat, így a verbális gyakorlatok mellett alkalmazunk művészi önkifejezést, mozgást. A mini műhelyeken elsődleges lesz a sajátélmény és az interaktivitás, teret, időt és légkört biztosítunk a gyerekeknek a véleménynyilvánításhoz. A legtöbb gyakorlat az egyéni, a kiscsoportos és a nagycsoportos szint egymásra épülésével dolgozik. Minden műhelyen figyelmet fordítunk a résztvevők energiaszintjére és minden alkalmat visszajelzéssel zárunk.

TEMATIKA 5. OSZTÁLY

Tematikai egység a Kerettantervben: Kortársi csoportok – Én és a közvetlen közösségeim

1. **Ráhangelődés** Az osztály és a képzők megismerkedése, az eredményes folyamathoz szükséges bizalmi légkör megteremtése.
2. **Identitásom** Ki vagyok én? Miben hasonlítunk és különbözünk?
3. **Közösségeim** Milyen közösségeink vannak (család, osztály, barátok, egyéb)? Szociometria az osztályban.
4. **Közösségfejlesztés** Együttműködés. Csoportszabályok.
5. **Csoportos döntéshozatal** Szituációs gyakorlatok: autoriter, képviseleti, bázis demokráta,
6. **Konfliktusok** A konfliktus, mint lehetőség. Konszenzus, kompromisszum, 0 értékű játszma
7. **Sokszínűség, mások** A sokszínűség, mint érték. Az osztály és az iskola sokszínűsége
8. **Előítéletek, sztereotípiák** Első benyomás. Mindenki ítélkezik? Milyen előítéleteim vannak?
9. **Normaszegés következményei a csoportban** Büntetés vagy jóvátétel - drámajáték
10. **Zárás** A folyamat értékelése

TEMATIKA 6. OSZTÁLY

Tematikai egység a Kerettantervben: Társadalmi együttélés – Én és tágabb közösségeim

1. **Ráhangelődés** Az osztály és a képzők megismerkedése, az eredményes folyamathoz szükséges bizalmi légkör megteremtése.
2. **Én** Ki vagyok én? Mi határoz meg engem?
3. **Társadalmi sokszínűség** Különböző társadalmi csoportok és a viszonyulásom hozzájuk. Sztereotípiák
4. **Kisebbség vagy többség?** Magyarok lenni határon innen és túl
5. **Demokrácia, felelősség, aktivitás** Az „ideális” állampolgár

6. **Győztesek és vesztesek** Mitől lesz valaki sikeres vagy sikertelen. A háttérünk mennyire befolyásol ebben?
7. **Szociális jogok** Kinek mi jár és milyen alapon
8. **Vallási sokszínűség** Fedezzük fel Pécsset vallási szempontból. Szimbólumok, közös pontok
9. **Virtuális közösségek veszélyei** Hogyan vigyázzak magamra? Cyberbullying
10. **Közösségek a médiában** Divatok, trendek. Mit közvetít a média egyes csoportokról?
11. **Zárás** A folyamat értékelése

DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGÉRT ALAPÍTVÁNY

„Nem azt kell megtanítanunk a gyermekeinknek, hogy mit gondoljanak, hanem azt, hogy hogyan gondolkodjanak.”

Margaret Mead

Mi, a Demokratikus Ifjúságért Alapítvány munkatársai egy olyan világban szeretnénk élni, amelyben minden fiatal megtalálja a saját helyét, közösségét. Ennek érdekében azon dolgozunk, hogy a fiatalok képesek legyenek felelősen gondolkodni a jövőről, tapasztalatokat és tudást szerezni az őket körülvevő világról, megtanuljanak beleszólni az őket érintő ügyekbe, és kreatív problémamegoldóként részt vegyenek a közösségi problémák megoldásában.

E célt változatos eszközökkel és kezdeményezésekkel érjük el, programjaink legfontosabb témái közé tartozik a vitakultúra-fejlesztés, a közösségi szolgálat, és a társadalmi innováció. Munkánk során olyan készségfejlesztő programokat valósítunk meg, amelyek célja a fiatalok társadalmi részvételének erősítése:

- vitaeseményeken erősítjük a fiatalok és döntéshozók közti párbeszédet
- a társadalmi innováció eszközeivel fiatalokkal dolgozunk a pozitív és fenntartható társadalmi változásokért
- érzékenyítő foglalkozások és programok segítségével erősítjük az aktív részvétel, felelősségvállalás, kritikus gondolkodás, szolidaritás értékeit a fiatalok körében
- fiatalokkal foglalkozó szervezeteket fejlesztünk, hogy eredményesebbekké váljanak saját területükön
- módszertani képzéseket szervezünk pedagógusok és ifjúsági szakemberek számára
- iskolákat, civil szervezeteket, pedagógusokat támogatunk közösségi szolgálati projektek kidolgozásában és megvalósításában
- szakmai tartalmakat, tananyagokat dolgozunk ki

Emellett sokéves szakmai tapasztalattal rendelkezünk az önkéntes-menedzsment, szervezetfejlesztés, nonprofit **kommunikáció**, a **civil és vállalati együttműködések** terén.

Eddig elért eredményeink:

- több mint **15 éve** működünk
- programjainkba eddig több mint **100 000 fiatal** kapcsolódott be
- **350 ifjúsági önkéntes csoporttal** működünk együtt
- **70 magyar település 350 közösségében** jártunk
- **1000 pedagógussal** és ifjúsági szakemberrel dolgoztunk együtt
- **200 középiskolával és 10 egyetemmel** alakítottunk ki együttműködést
- **100 szervezettel** álltunk partneri kapcsolatban itthon és külföldön
- **több tucat tréninget**, és több mint **100 rendezvényt** szerveztünk

Ha többet szeretnél megtudni a munkánkról, látogass el honlapunkra

www.i-dia.org

Ha szívesen együttműködnél velünk, vagy kérdésed van, írd nekünk

hellodia@i-dia.org

Ha szeretnél még hallani rólunk, iratkozz fel hírlevelünkre

<http://eepurl.com/5Dsy5>

DEMOKRATIKUS NEVELÉSÉRT ÉS TANULÁSÉRT EGYESÜLET

Bemutakozás

Bár egyesületünk a **Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület** 2012-ben alapult, gyökereink a messzi múltba nyúlnak vissza. Másrészt az is fontos, hogy egy nemzetközi mozgalom részei vagyunk, ami egyrészt az IDEC (International Democratic Education Conference)-et másrészt az EUDEC (European Democratic Education Community)-et jelenti.

A múltra visszatérve egyrészt érdemes megemlíteni, hogy kiket tartunk szellemi őseinknek, és mik azok az intézmények, melyekre mint ősökre visszatekintünk. Az előbbieket közül legpregnánsabban Szókratészt említenénk, aki tudta, hogy nem tudja a végső igazságot. Szókratész abban is elődünk, hogy hitt a beszélgetés erejében, hitt abban, hogy a tudást, persze nem a mindentudást kérdeve kifejtő módszerével maga a tanítvány is meg tudja majd fogalmazni. Elődünk Szókratész abból a szempontból is, hogy az antik Athéni demokrácia idején élt, ami mai politikai berendezkedésünk nevét is viseli. (Más kérdés, hogy mennyire felel meg neki.). Amikor azt mondják, hogy a demokrácia bűne volt Szókratész halálra ítéltése és kivégzése, akkor ehhez meg kell jegyezzük, hogy ez nem a demokrácia, hanem a bírók téves ítélete volt, ami nem von le semmit a demokrácia mint politikai berendezkedés nagyságából.

Ami azt illeti, hogy milyen intézményekre, iskolákra tekintünk kedvvel vissza, akkor elsőként Tolsztojt említeném, aki saját birtokán hozott létre egy iskolát, birtokának paraszt gyerekei számára. Talán annyit is megjegyeznék, hogy Tolsztoj kiállása az erőszakmentesség mellett is nagyon szimpatikus nekünk, annak a több mint 60 egyesületi tagnak, annak a több mint 300 embernek, aki levelezési listánkat olvassa és annak a több ezer embernek, aki két éve működő blogunkat látogatja (eddig 120 ezer oldal letöltéssel).

Vissza még a gyökerekhez: Nem véletlen, hogy az első – ma így mondjuk – demokratikus gyerek-felnőtt köztársaságok az USA-ban illetve Angliában jöttek létre. Minderre abban a mozgalomban került sor, ami a fiatalok elleni átgondolt és újszerű küzdelem része volt. Mindkettőt egy Homer Lane nevű amerikai pedagógus vezette, és az őt támogató mecénások támogatták. Az újszerűség abban állt, hogy ezek felnőtt-gyerek köztársaságok, köztársaságok voltak, abban az értelemben, hogy volt parlamentjük, voltak törvényeik, és volt igazságszolgáltatásuk. Látszólag kézen fekvő gondolat, hogy ha azt gondoljuk, hogy a köztársaság jobb államforma, mint az önkényuralom.

A gyerek-felnőtt köztársaságok utódai a 60-as évek szabad iskolái voltak az USA-ban és Nyugat Európában, és utódai a mai demokratikus iskolák világszerte.

Céljaink

Világos számunkra, hogy a demokratikus iskolák csak toleráns társadalmakban létezhetnek, ahol természetes az, hogy nem minden iskola gondolkozik egyformán. Csak olyan társadalmakban létezhetnek, ahol természetes, hogy az iskolarendszernek csupán egyik eleme az állami iskolarendszer, és ahol ennek következtében minden más iskola is méltányos támoga-

tásban részesülhet. Természetes számunkra, hogy még rejtetten sincs az országban egy állami egyház, hogy a vallás magánügy, hogy a vallásoktatás az egyházak magánügye, ami az iskolarendszertől kívül folyik. Természetes nekünk, hogy a tantervek csupán ajánlások, amiket az iskolák, annak tanárai és gyerekei figyelembe vesznek, de amelyek nem akadályozhatják meg azt, hogy a gyerekek maguk kutassák az igazságot tanáraik segítségével. Természetes nekünk, hogy olyan rendszert szeretnénk, ahol az iskolák autonómok, többek között abban is, hogy belső szervezeti rendjüket úgy építik fel, ahogy ők gondolják. A mi esetünkben ez azt jelenti, hogy mi egy rendszeres heti iskolaparlamentet foglalkoztatunk, amely minden az ő hatáskörébe utalt kérdésben többségi szavazással dönt, és ahol a tanároknak ugyanúgy egy szavazatuk van, mint a gyerekeknek. (Természetesen az iskola egész életkorok függvényében ez alakulhat másként is.). Az iskolák, melyeket mi szeretnénk, egyszerre adnak szabadságot, demokráciát és autonómiát tagjaiknak, egyéni és közösségi szinten. Elkerülik az anarchiát, egy jobb rendet valósítanak meg az iskola falain belül. Olyan rendet, amely az összes iskolai polgár igényein alapul, persze tudva, hogy ehhez kompromisszumokat kell kötniük, de ezek a kompromisszumok időben változhatnak, és mindenképpen azt jelentik, hogy az iskola rugalmas szervezet, mely elősegíti a gyerekek (és persze a tanárok) fejlődését, és falai közül olyan emberek kerülnek ki, akik megélték a kiscsoportos demokrácia előnyeit, és ismerik azok működtetésének elveit és gyakorlatát. Nem akarunk illúziókat kelteni, nem minden demokratikus iskola működik jól, de azt hisszük, hogy az elveink helyesek, és egy parlamenti demokráciának lehetőséget kell adnia arra, hogy ilyen iskolákat létre lehessen hozni törvényesen, hogy azok a gyakorlatban megmutathassák, hogy miként működnek.

Blogunk: <http://www.demokratikusneveles.hu>

Amiből jobban meg lehet ismerni minket:

- Jerry Mintz: Szabadság és demokrácia az oktatásban – ELTE Eötvös kiadó 2013 (<http://www.demokratikusneveles.hu/index.php/jerry-mintz-szabadsag-es-demokracia>)
- Fóti Péter: Leonard Turton / Egy summerhill-i tanár portréja (http://www.tani-tani.info/leonard_turton és http://www.tani-tani.info/leonard_turton2)
-

Megjegyzések a Példaérték működéséhez:

- Nagyon fontos lenne életkorok szerint bontani mondanivalónkat! Nemcsak általános iskola, középiskola, egyetem szinten, hanem nagy hangsúllyal az iskolai kezdő szakaszt is mint külön időszakot tekintve
- Az iskola és a körülötte uralkodó társadalom viszonya! Az iskola 2010 óta eltelt átalakítása nem választható el a társadalmi változásoktól. Az iskolarendszer egészségtelen túlcentralizálása csak egy esete a túlzott társadalmi centralizálásnak.
- Az iskolarendszer a társadalom egyik legfontosabb és legbonyolultabb alrendszere. Fejlődésében mindig vannak alternatívák. A 1990 és 2010 közötti időszakot egyrészt a decentralizálás, másrészt egy erős technokrata igazgatás jellemezte. Nem ehhez akarunk visszatérni, hanem egy decentralizáltabb, demokratikusabb, barátságosabb rendszerhez.

EQUITY MÉLTÁNYOS KÖZOKTATÁSÉRT EGYESÜLET

A civil kezdeményezésként 2010-ben alapított Equity Egyesület tagságát a közoktatás és szociálpolitika területén tevékenykedő szakemberek alkotják. Az Egyesület tagjai több éve foglalkoznak a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, köztük roma tanulókat célzó oktatási programok megvalósításával, elemzésével. Az Equity szakemberei oktatási integrációs programokban és pedagógusokat érintő módszertani fejlesztésekben, valamint az érintett területekhez köthető szociológiai kutatásokban vesznek részt és önkéntes munkával segítik az Egyesület tevékenységét.

Az Equity megalakulása óta azon fáradozik, hogy a méltányos közoktatás társadalmi háttértől függetlenül mindenki számára egyenlő esélyeket biztosító oktatást jelentsen. Célja, hogy az esélyegyenlőség és a méltányosság ne üres szó, hanem mindenki számára kötelező érvényű tartalom legyen. 2010 után az új köznevelési törvényből, az alaptantervből ezen fogalmak még a szavak szintjén is eltűntek. Szeretné, hogy az *együtt* továbbra is azt jelentse: *közösen*, a méltányos és minőségi oktatás pedig ne csak az „*arra érdemesek*” kiváltsága legyen.

Az Equity Egyesület próbálja szélesebb kontextusban érzékeltetni mindazokat az együttnevelést veszélyeztető külső, társadalmi, törvényi tényezőket, amelyeket az integrált oktatásért küzdő szervezetek általában jól ismernek. Az Equity Egyesület megpróbálja megfogalmazni, kihangosítani és megjeleníteni azokat a törvényi szabályozással összefüggő szempontokat, melyek a közoktatási rendszer eredményességére, minden közoktatásban érintett szereplő életére hatással lettek az elmúlt években. Az oktatási jogok érvényesítése és érvényesülése területén a civil, illetve szakmai kapacitás hiányát tapasztalva, érzékeltette az Egyesület a változtatás igényét. Eddigi tevékenységei során először a döntéshozókkal folytatandó, cselekvésorientált párbeszéd kialakítására helyezte a hangsúlyt, azzal a szándékkal, hogy az Egyesületben megtalálható tudás érdemben hozzájárulhasson a döntéshozatali folyamathoz, egyúttal növelje az oktatásba, mint a közügyek egyik legjelentősebb területébe bevonódó állampolgárok számát.

2011 októberében a köznevelési törvény tervezetének hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket, tanulókat érintő rendelkezéseire fókuszálva szakpolitikai elemzésekre alapozott javaslatokat, észrevételeket juttatott el az Egyesület valamennyi, a törvény megalkotására hatással bíró kormányzati szereplő számára. A javaslatokat a törvénytervezet szelekciót erősítő, az oktatás esélyteremtő szerepét gyengítő, a gyermeki jogok korlátozását jelentő intézkedéseire tekintettel fogalmazta meg az Equity. A törvénytervezet társadalmi vitájának lezárultával az Egyesület a Közoktatás-politikai Tanács diákszervezeteivel és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetével közös sajtótájékoztatón ismertette meg álláspontját a nyilvánossággal. Az Equity Egyesület egyik kezdeményezője és alapítója volt a HAT – Hálózat a Tanszabadságért közoktatással foglalkozó szakmai tömörülésnek. Az Egyesület részt vett a FOGADÓÓRA kampányban, amelyet a Hálózat a Tanszabadság keretében szerveződött. A többhónapos demonstráció a köznevelési törvény általános vitájának kezdetétől a köznevelési törvény elfogadásáig tartott, célja a szakmai érvek és ellenérvek ütközte-

tése, a döntéshozók és az oktatáspolitikai területén tevékenykedő szakemberek, szülők, a kérdésre fogékony állampolgárok közti konszenzus létrejöttének elősegítése volt.

Az Equity Egyesület több civil projekthez csatlakozott, mint az Agóra Oktatási Kerekasztal, vagy az Open Society Institute „Grassroots” projektje, az UCCU Roma Informális Oktatási Alapítvány, a Vitakultúra Egyesület és a Motiváció Oktatási Egyesület partnereként az „Együttnevelünk Együtt nevetünk” és a „Mi Iskolánk” kampány. Utóbbi kampányok egyik legfontosabb célja volt, hogy eloszlassa a félelmeket és a tévhiteket az integrált, illetve inkluzív neveléssel kapcsolatban, és a szülőkhöz közelebb hozza az integrált nevelés gondolatát, rávilágítva annak pozitív oldalaira. Az Egyesület továbbra is igyekszik hozzájárulni e célkitűzéshez és várja, hogy létrejöjjön egy olyan oktatáspolitikai környezet, ahol a méltányosság valódi, konkrét előrelépéseket felmutató törekvésnek számít.

FÜGGETLEN DIÁKPARLAMENT

2014. november 15-én, szombaton, Budapesten a Kürt Alapítványi Gimnáziumban megtartotta első plenáris ülését a Független Diákszövetség, amely céljával az összes diák érdekeinek valódi képviselőtét tűzte ki. A nap során 7 bizottság jött létre, melyek egy-egy témával fognak foglalkozni a tanév során. A képviselők ezekben a témákban kinyilvánították a véleményüket a jelenlegi helyzetről, továbbá a tanév során kidolgozandó javaslatokat is tettek.

A *hit- és erkölcs* témájában a Független Diákszövetség vonatkozó bizottságának álláspontja, hogy tudjanak többet a diákok a vallásokról, legyenek tájékozottabbak a témában, azonban a fiatalok nyelvén a fiatalokról essen szó, modernizációra van szükség, mert a jelenlegi rendszer elavult, továbbá az óráknak nyitottságra és toleranciára kellene nevelnie. A képviselők kiemelték, hogy ez a tudás nem egyenlő a hit gyakorlásával.

Gazdasági kérdések terén a tankönyvek, a kollégiumok, a menzai körülmények, a tanulmányi utak finanszírozása, a sportélet, a DÖK és az iskolai körülmények merültek fel. A képviselők megállapították, hogy drasztikusan emelkedtek a tankönyvárak, és azt az álláspontot képviselték, hogy a rászoruló diákoknak ingyen kellene biztosítani a tankönyveket, olyan módon, hogy azokat meg is tarthassák.

A kollégiumok ügyében több konkrét példa igazolta, hogy a jelenlegi helyzet nem fenntartható, lakható körülményekre van szükség a kollégiumokban, a bizottság tagjai kitértek továbbá a felszereltség fontosságára is, valamint javaslatot tettek egy kollégiumi minőségbiztosítási rendszer, vagy felügyelőbizottság felállítására. Felmerült az iskolai dolgozók bérének emelése, valamint a rászoruló diákoknak kedvezmények nyújtása. A tanulmányi utak ügyében a diákokra szabott támogatás szükségességét emelték ki, valamint javasolták, hogy fél-évente legalább egy tanulmányi út legyen biztosítva a diákok számára. A sportélethez megfelelő helyszín és biztonságos felszerelés biztosítását tartják fontosnak.

A Diákönkormányzatokban a finanszírozás és a jogkörök kérdése terén az információhiány merült fel: a bizottság szerint a DÖK jogkörei tisztázatlanok, valamint nem tudják, milyen források alapján kellene működni. Felvetették, hogy az 50 óra közösségi szolgálat a DÖK tagjainál automatikusan legyen elszámolva. Ehhez kapcsolódóan az iskolákban a gazdasági jogkörök átláthatatlanságára hívták fel a figyelmet, továbbá javasolták, hogy a szülők is lásák, ismerjék ezeket a folyamatokat.

Az iskolai körülményekről pedig megjegyezték, hogy az oktatás egy szolgáltatás, melyben az iskola állapota a szolgáltatás része, melyet az államnak kell garantálnia. Felvetették, hogy az iskola rendbetételét az 50 óra közösségi szolgálat keretében végezzék.

Javaslatot tettek arra, hogy:

- Jöjjön létre egy független felügyelőbizottság az iskolák és kollégiumok állagának minősítésére,
- Magyarország az oktatásra fordított GDP arányos költségét az állam duplázza meg,

- mivel a tankönyvek egy tanár számára munkaeszköznek minősülnek, ezért a tanároknak az általuk használt tankönyvek alanyi jogon kell hogy járjanak,
- az első nyelvvizsga díját az állam finanszírozza.

A Diákönkormányzatokkal foglalkozó bizottság szerint az alulról építkező kezdeményezésekre kell fektetni a hangsúlyt, le kell fektetni az általános elveket, valamint fontos a segítségnyújtó programok szervezése. Kiemelték, hogy fontos az iskolai DÖK-ök szuverenitása az iskolával szemben, azon jogok megvalósulása, amelyeket a házirend és a jogszabályok biztosítanak, így például a DÖK-öt patronáló tanár ne vezetője, hanem segítője legyen a Diákönkormányzatnak. Kifejezték azon szándékukat is, hogy valóban minden egyes iskolában legyen Diákönkormányzat, a diákság ezek működésében aktívabban vegyen részt, és „termeljenek ki” olyan képviselőket, akik képesek felelős döntéseket hozni.

Az oktatáspolitikai kérdésekkel foglalkozó bizottság megállapította a testnevelés kérdésében, hogy az iskolai tömegsport megszűnéséhez vezethet a heti 5 testnevelésóra. Kiemelték, hogy már egyébként is irreális a diákok óraterhelése, valamint hogy a KLIK egy felesleges intézmény, ahogy egy képviselőjük fogalmazott: „pénznyelde”.

Az országos szintű állandó kapcsolattartással, az emberek között létrejövő „hidakkal” kapcsolatos bizottság az esélyegyenlőség megteremtését, érzékenyítő programok megszervezését tartja fontosnak. Felvetették, hogy az iskola mint szolgáltató tartson igényfelmérést a szülők mint „fogyasztók” körében. A hatékonyság növelésére provokatív kérdéssorozatok összeállítását, elgondolkodtatást, valamint helyi szintű találkozók szervezését javasolták. Kérdésként felvetették, hogy vajon jó-e, hogy kizárólag elektronikus úton lehet jelentkezni a felsőoktatásba.

A továbbtanulás témakörében az ezzel foglalkozó bizottság szerint a diákok számára kitűzött tananyag mennyisége túlságosan sok, az utolsó két évben a továbbtanulásra kellene tudniuk koncentrálni. A képviselők továbbá szükségesnek tartják a felvételi követelmények összehangolását. Az érettségihez szükséges 50 óra közösségi munka céljával, hogy a diákok emberséget tanuljanak, más szemszögből is lássák a világot, egyetértenek, és a gyakorlatot is jónak tartják, ahol rendszeren meg van szervezve mindez a diákok számára. Az előrehozott érettségikről azt az álláspontot alakították ki, hogy azokat vissza kellene állítani, hogy ne csak az idegen nyelvek és az informatika tárgyakban lehessen letenni ezeket, mivel ez az utolsó két évben tehermentesítést jelentene. A tanárok továbbképzéséről az fogalmazódott meg, hogy azt ne csak „kipipálják”, hanem tartsanak jó képzéseket, melyeken a pedagógusok a kreatív, élményalapú tanításhoz kaphatnának további ötleteket, mivel a diákokat ez motiválhatja a tanulás során.

A szakképzés és közismereti tárgyak témájában felálló bizottságban nem volt koherens álláspont az eredeti kérdésben, azonban azt a bizottság kiemelte, hogy a legtöbb jelenlegi problémának a pénzihiány az oka, és amíg az nem orvosolható, addig érdemi változások sem várhatóak. Szerintük ma Magyarországon az oktatásban nincsen pénz, párbeszéd és türelem.

Budapest, 2014. november 16.

HÁLÓZAT A TANSZABADSÁGÉRT

Hálózat a Tanszabadságért

Szülői Hálózat

Az oktatási hálózatok szükségesnek tartják, hogy egy oktatáspolitikai fordulat előkészítése érdekében a politikai szereplők, a szakmai, civil és érdekképviseleti szervezetek között érdemi párbeszéd alakuljon ki.

Meggyőződésünk, hogy az oktatáspolitikai legfontosabb, semmi másnak alá nem rendelhető céljai a tanulási igények kielégítése, az életminőség javítását szolgáló tanulási lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása és az oktatás minőségének javítása kell, hogy legyenek. Az oktatásnak tehát fontos célja a munkaerő foglalkoztathatóságának biztosítása, de ezen kívül számos más, ezzel egyenrangú feladata is van, mint például az autonóm személyiség kibontakoztatását szolgáló nevelés, a kulturális örökség folytonosságának megőrzése, a társadalom kohéziójának megerősítése, illetve a nemzeti és az európai közösséghez való tartozásunk tudatosítása. A közösségi finanszírozás mértékében tükröződnie kell az oktatás stratégiai jelentőségének. A két közoktatásban érintett hálózat a jövőbeni oktatáspolitikai egyeztetések keretében – tiszteletben tartva a konkrét oktatáspolitikai kezdeményezésekkel kapcsolatos véleménykülönbségek szabadságát – a következő, több civil szervezettel egyeztetett alapelveket javasolja:

Szektorsemlegesség és szubszidiaritás	A közoktatás helyben nyújtott közszolgáltatás. Az oktatás irányításának és finanszírozásának biztosítania kell a szektorsemlegesség, a szubszidiaritás és a hatékonyság követelményeinek érvényesülését.
Stabil, minőségre ösztönző finanszírozás	A nevelés-oktatás állami költségvetési finanszírozásának stabil, tervezhető és átlátható módon biztosítania kell az oktatási intézmények működését, a felsőoktatási intézmények oktató-kutató tevékenységének ellátását, a finanszírozás módjának pedig ösztönöznie kell a minőség és eredményesség javítására.
Autonómia és elszámoltathatóság	Az oktatás minőségének egyik legfontosabb feltétele az oktatási intézmények autonómiája. Az óvodai, iskolai és felsőoktatási intézményi autonómiának jogi, pénzügyi és szakmai elszámoltathatósággal kell párosulnia.
Méltányosság	Minden oktatáspolitikai kezdeményezésnek és az oktatási szektor minden intézményének törekednie kell az oktatási egyenlőtlenségek csökkentésére, a minden gyermekben benne rejlő tehetség kibontakoztatására, a méltányosság elvének érvényesítésére.
Független minőségértékelés	A közoktatás minőségének folyamatos értékelése és az értékelési információk megosztása a tanulókkal, szülőkkel, az oktatási intézmények tulajdonosaival és szakembereivel, valamint a nyilvánossággal állami feladat, melyet a kormánytól független intézménynek kell ellátnia.
Nyílt és informált oktatáspolitikai alkotás	Az oktatáspolitikai alkotásnak folyamatos reflexión, tényeken és azok elemzésén, valamint az érdekeltek (tanulók, hallgatók, szülők, pedagógusok, oktatók, stb.) bevonásán alapuló nyílt, átlátható és intézményesült konzultáción kell alapulnia.
Stratégián alapuló fejlesztéspolitika	A fejlesztéspolitikának az oktatásban az érdekeltek támogatását élvező hosszú távú stratégián kell alapulnia, korrupció-mentesnek kell lennie és igazodnia kell a helyi-intézményi fejlesztési szükségletek sokféleségéhez.
Jogok tiszteletén alapuló szabályozás	Az oktatás szabályozásának alapjául a tanulói, szülői és kisebbségi jogok teljes körű biztosítása kell, hogy szolgáljon.
Világnézeti semlegesség	Az oktatásban működő közintézményeknek a világnézeti semlegességet érvényesítő módon kell működniük.
Megbecsült és szakmailag felkészült pedagógusok	A pedagógusok és oktatók számára biztosítani kell a magas színvonalú munkavégzés és a szakmai fejlődés feltételeit, valamint munkájuk megfelelő szakmai és anyagi elismerését. Ezzel szemben szakmai minőségi követelményeket kell rögzíteni számukra és ezeket érvényesíteni kell.

A fenti alapelvek megalkotásában az Oktatói Hálózat munkatársai is tevékeny részt vállaltak. Az oktatási hálózatok bármilyen demokratikus erővel az együttműködést ezen alapelvek mentén tartják lehetségesnek.

HÍVATLANUL HÁLÓZAT

Hívatlanul létezőnk. Előállunk is úgy kell, úgy lehet: vakmerőn, hívatlanul. Ha van, ha volt hivatásunk. Ha nem akarjuk, hogy egy hallgatásba menekülő, fejét félrefordító társadalom bennünk találjon bűnbakot, és azt mondja, gyávák vagyunk. Ha a XXI. században, Európa közepén úgy gondoljuk, van belső szólásunk a saját életünkbe, tudatosan és jól akarjuk végezni a munkánkat, és felelősnek érezzük magunkat a ránk bízott gyerekekért. Ha tanárok vagyunk. Ha tényleg a mi szakmánk a legszebb. Elméket nyitogat. Tudni és lenni segít. Ha magunk is elmék vagyunk, nem vadak.

A Hívatlanul csoport eredetileg a facebookon szerveződött. Titkos csoportjába csak meghívással lehet bekerülni. 2013. szeptember 22-én hálózattá alakult. A honlap – <http://hivatlanul.com/> – és a nyilvános Facebook oldal – <https://www.facebook.com/hivatlanul> – mindenki számára hozzáférhető. A HAT támogatásával alapította Lázár Júlia tanár, költő, műfordító. Pedagógusokat, szülőket, diákokat, művészeket, iskolatitkárokat, tudósokat és tudatlanokat egyaránt befogad. A hálózat elsődleges célja: tájékoztatni, tiltakozni, összefogni és cselekedni A szolidaritás jegyében, tehát nem kizárólag az oktatás ügyeiben.

A gyermek mindenekfelett álló érdeke nevében gondolkodunk és építkezünk, miközben tiltakozunk és tiltakozunk

1. a kieroszakolt **Pedagógus Kar** ellen, amely lehetővé teszi, hogy a kormányzat végképp ne egyeztessen független szakmai vagy civil szervezetekkel, hiszen úgyminden véleményezésre jogosult – kötelezően – tagja a Karnak
2. **a diákok hatósági zaklatásának** és megfélemlítésének lehetővé tétele ellen (rendőri igazoltatás, bűnmegelejtési tanácsadó)
3. **a 90%-ban szabályozott tananyag, a tankönyvterjesztés és a tankönyvpiac kisajátítása** ellen
4. az ellen, hogy **a központilag meghatározott kánont a szakma helyett politikusok alakítsák**, gyenge és nem mellesleg antiszemita írókat illesszenek bele
5. **a 16 évre leszállított tankötelezettség** ellen, amely kiiktat egy újabb védőhálót, és gyerekeket lök utcára; valamint szakképzés helyett „**egyszer használatos szakmunkások**” gyorstalpaló képzése ellen (képzési idő: 3évre csökkent, közismereti tantárgyak heti 7 órában, a kormány dönti el, milyen szakmákból választhatnak 14 évesen, a cél: kevesebben tanuljanak érettségig adó iskolákban, de miért is?)
7. az **esélyteremtő, alternatív iskolák ellehetetlenítése** ellen (egy-egy tanterv elfogadtatása százazrekbe kerül)
8. **a pedagógusok terheinek újabb növelése**, azaz a burkolt **bércsökentés** ellen (az életpályamodell részleges és több évre elhúzódó bevezetése nem vagy alig kompenzálja a juttatás nélkül elvart többletmunkát)
9. a központosításból és **uniformizálásból** származó hátrányok ellen (KLIK, a véleményezők ellenében kinevezett igazgatók, az iskolákban uralkodó káosz, sokszoros és fölösleges adminisztráció, az önkormányzatok, mint eddigi fenntartók szerepvesztése, a **szubszidiaritás elvének** – a döntések HELYBEN, a helyi viszonyok ismeretében szülessenek meg – **sérülése** ellen)
10. a minden pedagógiai megfontolástól idegen módon **3 éves kortól kötelezővé tett óvoda** ellen
11. tudós és lelkes kollégák **kötelező nyugdíjazása**, a tudás értékvesztése, a **felsőoktatás elsorvasztása** ellen
12. mindenfajta **kirekesztés és szegregáció**, a **hatástanulmányok** és a szakma megkérdése **nélküli sietős átalakítás** ellen

IGAZGYÖNGY ALAPÍTVÁNY – TOLDI TANODA

Egy gyümölcshez csatlakoznék. A tanoda-gyümölcshez. Amennyiben a fa gyökerénél fellelhető kérdés ide is vonatkozik, akkor a válaszom nem. Ne legyen iskolában tanoda. De legalábbis legyen független tőle. A Tanoda Platform állásfoglalása szerint, tehát szerintem is, „a tanoda nem kormányzati szervezet által működtetett, helyi sajátosságokra, a gyermekek, fiatalok önkéntes részvételére és egyéni szükségleteire építő, független infrastruktúrával rendelkező közösségi színtér. A személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó komplex szolgáltatást nyújt, melyet az oktatási rendszerben nem megfelelően elismert, a társadalmi perifériára szoruló gyermekek és fiatalok nem érhetnek el.”

Mindezek mellett érdemes kiemelni, hogy a tanodáknak, így a miénknek is, óriási felelőssége van az innovatív pedagógia eszközök és módszerek kialakításában, működtetésében. Az egyéni- és kiscsoportos tanulás, a jó pedagógus-gyerek arány, a szabadság, a pedagógiáról való gondolkodás fontos terepévé, műhellyé teszi a tanodát. Ez tehát már nem csak lehetőség, hanem feladat. Éppen ezért a láthatóság, a folyamatos és minőségi szakmai kommunikáció biztosítása elengedhetetlen. A fejlesztések nem lehetnek adott tanoda, adott gyerekcsoport privilégiumai, cél azok disszeminálása, ehhez pedig meg kell találni a legmegfelelőbb eszközöket és csatornákat.

Tételmondat: *A (tanodák) tevékenység(én)ek láthatóvá tétele, a pedagógiai innovációk széleskörű, minőségi disszeminációja elengedhetetlen a megfelelő fejlődéshez.*

Lencse Máté

Igazgyöngy Alapítvány – Toldi Tanoda; Tanodaplatform

weblapok: <http://ped2.hu/>, <https://www.facebook.com/TanodaPlatform>

IKON STÚDIÓ EGYESÜLET

Az **IKON Stúdió Egyesület** elsősorban filmkészítéssel foglalkozik. 10 éve Rimócon forgatunk vidékfejlesztési tematikájú filmeket.

2012 őszén új gyakorlatot kezdtünk – beavatkoztunk a folyamatokba: felszántattunk 20 roma háztáji kertet és ezzel elindult a „Kiskert” program. Ennek keretében elindult az iskolakert program is. A teljes filmes dokumentáció megtekinthető a www.ikonstudio.hu/máról honlapra/Iskolakert 2013, Iskolakert 2014 fülön.

Az iskolakertet az eddigi tapasztalatok alapján a legszélesebb értelemben vett „Az ég felé nyitott tanterem”-nek, vagy Lehoczky nyomán „Iskola a természetben”-nek tartjuk. Egy olyan formációnak, ami alapja lehet egy finn vagy dán modellhez hasonlító újszerű oktatási formának, melyben a hátrányos helyzetű gyerekek megtalálják boldogulásukat. (A mai oktatási rendszer meggyőződésünk szerint számukra használhatatlan. Mindenki, tanár és diák számára egyöntetűen a kudarcok tárháza.)

Székely Orsolya
rendező-producer
IKON Stúdió Egyesület

LIGET MŰHELY ALAPÍTVÁNY

Tézismondat:

A művészeti oktatás és a környezeti nevelés elemeinek be kell épülnie minden tanórába.

Állásfoglalás

A művészeti oktatás (irodalom, képzőművészet, zene, film, tánc) érzékenyítő, figyelemfelhívó, készségfejlesztő módszerei a 21. századi technikai lehetőségekkel ötvözve lényegesen hatékonyabbá tehetik a közoktatást, segítik a diákok szellemi kiteljesedését, hozzájárulnak önbizalmuk megerősödéséhez, a közösségben betöltött szerepük alakításához.

A modern környezeti nevelés a környezet fogalmát a természeti környezetnél tágasabban értelmezi; az épített és a szellemi környezeten túl a társadalom egészére, a másik emberre is kiterjeszhetőnek véli. Nemcsak a veszélyeztetett természeti értékek megismerését és megővését tartja fontosnak, hanem a szellemi, erkölcsi értékek gondozását is, és kiemelt figyelmet fordít a társadalmi egyenlőségre és együttműködésre.

A művészeti oktatás és a környezeti nevelés hatásai, eredményei messze túlmutatnak a kapcsolódó szakórák (pl. rajzóra, környezetismeret óra) során átadott ismereteken. Meghatározó szerepet tölthetnek be a diákok motivációjában, aktivitásuk felkeltésében és fenntartásában, felnőtté válásuk formálásában, ha rendszeresen, lehetőség szerint minden tanórán találkoznak egy-egy elemével.

A már gyakorló pedagógusoknak szervezett képzéseken és a pedagóguspályára készülő hallgatók oktatásában hangsúlyozott szerepet kell kapnia az olyan gyakorlati módszereknek és tudásanyagoknak, amely lehetővé teszi, hogy a tanórákon a diákok komplex, a művészeti és környezeti nevelés elemeit is tartalmazó ismeretanyagot sajátítsanak el. Ez a metodikai képzésen túl az általános műveltség folyamatos fejlesztését is jelenti.

A metodika elsajátításához, fejlesztéséhez kapaszkodót jelenthetne a jó gyakorlatok gyűjteménye (pl. Igazgyöngy Alapítvány, Szitakötő), a tézismondat tudományos vizsgálata (pl. konferencia, műhelymunka, a téma feldolgozása szakdolgozatok, PhD-kutatás formájában) valamint nyomtatott és digitális oktatócsomagok kidolgozása, tesztelése. A képzések és a tudományos háttérmunka során a területen dolgozó civilek szaktudására, tapasztalatára lehet alapozni.

Liget Műhely Alapítvány
H-1122 Budapest, Kissvábhegyi út 4-6.
Telefon | [+36.1.3550.636](tel:+3613550636)
Email | info@ligetmuhely.com
Web | <http://ligetmuhely.com>
Szitakötő oktatási program | <http://szitakoto.com>

MAGYAR ÓVÓPEDAGÓGIAI EGYESÜLET

A MOE a magyar óvodapedagógusok szakmai érdekvédelmi szervezete, melyet 1990. május 2-án jegyzett be a cégbíróság, miskolci óvónők kezdeményezése alapján.

A Magyar Óvodapedagógiai Egyesület célja:

1. Az óvodapedagógia elméletének és gyakorlatának fejlesztése a kisgyermek, szülő, családok érdekében.
2. Közreműködni az óvodapedagógusok szakmai összefogásának megvalósításában.
3. Az egyesület tevékenyen szolgálni kívánja a kisgyermek nevelésének az óvodapedagógusi hivatás társadalmi megbecsülésének az óvónői tevékenység tekintélyének helyreállítását és megőrzését, az óvodapedagógusok országos szakmai összefogását és önálló szakmai elképzeléseinek megvalósítását.
4. Hátrányos helyzetű kisgyermek és nők egyenlő esélyeinek megteremtésének előteremtése.
- 5.

Az egyesület céljainak megvalósítását országos és helyi területi körök segítségével – konferenciák, szakmai fórumok, helyi rendezvények útján igyekszik elérni. A kisgyermek érdekeinek védelmét és képviselését kiemelt feladatunknak tekintjük.

Az egyesület tagja lehet minden óvodapedagógus, óvodapedagógiával foglalkozó szakember, szülő, nagyszülő, felnőtt állampolgár - aki tevékenyen közreműködik az egyesület alapszabályzatában megfogalmazott célkitűzések megvalósításában, döntéseiben és a gyermekek érdekeit maximálisan figyelembe veszi. Pártoló tag lehet az a természetes és jogi személy, adományozó polgár, aki közreműködésével segíteni kívánja az egyesület céljainak és feladatainak megvalósítását. A tagok munkájukat területi körökben és szakbizottságokban fejtik ki. A területi körök az ország bármely részében, 10 fő tagsággal alakíthatók.

A MOE évente 4-5 országos rendezvényt bonyolít le, közöttük olyan nagy hagyományokkal rendelkezőket, mint az Óvodapedagógiai Nyári Akadémia a Debreceni Egyetemen vagy Országos Szakmai Tanácskozás a Szegedi Egyetemen közös rendezvény, de említhetjük a budapesti Tanévnyitó konferenciánkat, a jogi tanácsadást, a jogi előadásokat, melyeket nagy érdeklődés mellett szoktunk megrendezni. Foglalkozunk szakmai könyvek kiadásával és terjesztésével, szakmai anyagok kidolgozásával, az óvodát, az óvodáskorú gyermeket érintő törvények, rendeletek véleményezésével.

Kapcsolatban állunk a határon túli Magyar Óvodapedagógusok szervezeteivel, akikkel konferenciák, tanfolyamok szervezésében működünk együtt. Közös szakmai fórumokon beszéljük meg a kisgyermekkel kapcsolatos kérdéseket.

Amíg anyagi helyzetünk lehetővé tette tagjai voltunk az OMEP Kisgyermeknevelési Világszervezetének, melynek keretén belül lehetőségünk nyílt az USA-ban, Németországban, Ausztriában Párizsban (UNESCO konferencia), Londonban, Bécsben, és más nagyvárosokban tanulmányozhattuk a helyi nevelési elképzeléseket és képviselhettük a magyar óvodai nevelést. Magyarországon fogadtuk az OMEP angol delegációját, Martonvásáron nemzetközi kisgyermeknevelési konferenciát tartottunk.

Rendezvényeink állandó helyszíne:

Fővárosi Önkormányzat Óvodája – Budapest VI. ker. Városligeti fs. 30.
Országos irodánk Miskolci székhellyel működik.

Elérhetőségeink:

Honlap: www.moe.x3.hu

Email: moe2010@freemail.hu

Telefon, fax: 06-46-321-694

MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG

A Magyar Pedagógiai Társaság elnökségének állásfoglalása az alapiskolázás kiterjesztésének tervéről

A Magyar Pedagógiai Társaság elnöksége – mint mások is – a sajtóból értesültek arról a kormányzati javaslatról, ill. ennek belső vitájáról, mely szerint az általános iskolát 9. évfolyamosra kívánják fejleszteni. A Magyar Pedagógiai Társaság elnöksége a maga részéről a következőket kívánja leszögezni.

- a 9 osztályos általános iskola tervének megjelenését a kormányzati tervek közt úgy értékeljük, mint önkritikus szembenézést a 2011. évi Köznevelési törvénybe foglalt közoktatási vízió tévedéseivel, kudarcaival, hiszen egyértelmű, hogy a 9 évfolyamos alapozó képzés az egész magyar közoktatási rendszer átgondolását teszi szükségessé.
- a kötelező oktatás expanziója világjelenség, a gazdaságban, állampolgári magatartásban, sőt a magánélet feladatainak és örömeinek teljesítéséhez is nélkülözhetetlen tudásalapú társadalom fenntartható fejlődésének nélkülözhetetlen feltétele- a kötelező oktatás expanziója stratégiai értékű válasz a magyar oktatásügy különösen kritikus kihívására: az esélyegyenlőtlenségek, a szegregáció kiéleződésének kérdésére.
- a kötelező alapoktatás egy évfolyammal való megemelése nem mennyiségi kérdés; alapjaiban érinti a köznevelési rendszer valamennyi alrendszerét: az iskolarendszer korszerűsítésének problémáját, a tantervezés feladatait, az iskolaépületek kapacitása felülvizsgálatának feladatát, a tankönyv-, és taneszköz készlet teljes átigazítását, az iskolai értékelés és pályaorientáció kérdéseit, a pedagógusképzést, bizonyos szempontból a pedagógus életpálya-modellt is, a területi-regionális ellátás kihívásait, különösképp érinti az amúgy is szétzilált szakképzési alrendszert.
- fentiekből következik, hogy egy ilyen stratégiai értékű politikai döntéshez világos és reális ütemezés szükséges.
- egy ilyen tervezés elképzelhetetlen a szülőkkel, tanulókkal, pedagógusokkal és az iskolai közélet más szereplőivel, érdekcsoportjaival folytatandó nyílt – és tartalmas – kommunikáció nélkül.

A fentiekre tekintettel szakmailag felelőtlennek, zavarkeltőnek, s a valós problémákkal történő szembenézés és cselekvés hiányának fogja fel az MPT a látszólag koncepcionális, de érdemi részleteket nélkülöző propagandisztikus bejelentést.

MPT elnöksége
2015. február 6.

MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG GYERMEKÉRDEKEK SZAKOSZTÁLYA – KORCZAK MŰHELY

A Gyermekvédelmi Törvény 1997-ben született. Azóta 18 év telt el. 18 év alatt a magyarországi társadalom átalakult, a politikai rendszerben, az intézményrendszerben, s a gyerekek helyzetében alapvető változások következtek be, tehát indokolt volt 2014-ben hozzájárulni a törvényhez. A gyermekvédelmet érintő törvényi változások új helyzetet teremtettek. Sajnos nem pozitív fejleményekről van szó. A gyermekvédelmi rendszer továbbra sem működik megfelelően, sőt kimondhatjuk, hogy nem működik. Az új rendelkezések következményeként néhány példa arra vonatkozóan, hogyan lehetetlenítették el a gyermekvédelmet:

- az iskolai és intézményes gyermekvédelmet segítő szakmák (iskolai szociális munkás, szociálpedagógus, iskolapszichológus) „befagyasztása”
- az iskolapszichológus-hálózat szétverése
- a pedagógiai szolgáltatások „átrendezése” kapcsán a legrászorultabbak kikerülése az az alap- és szakellátásból
- az iskolai gyermekvédelmi felelősi státusz megszüntetésével a gyermek- és ifjúságvédelem problémáinak „áttolása” hatósági szintésre

Olyan társadalomban, ahol a tömegek általános elszegényedése, sok szempontból jogfosztottsága egyre erőteljesebb, a gyerekek százezreinek helyzete veszélyeztetett és kiszolgáltatottságuk lényegesen nagyobb, mint a felnőtteké.

Ebben az új helyzetben rendkívül fontos, hogy a szakemberek és a laikusok folyamatos kapcsolatban lehessenek egymással és párbeszédet folytassanak, a szakemberek egymás közt is dialógusban maradjanak, és eszközöket találjanak a nehézségek enyhítésére az adott körülmények között.

Kiemelt feladatunknak tekintjük a gyermekvédelmi és gyermekjogi vonatkozású közoktatási történések, események figyelemmel kísérését, ezekre reagálunk és segítjük a véleményformálást.

Tevékenységünk fő kerete fórumok szervezése, internetes megjelenés, nyilvános szót emelés, partnerek keresése közös fellépések érdekében. Konferenciáink fontos partnere a budapesti Lengyel Intézet.

A korczaki hagyományok felidézésével feladatunk a gyermeki jogok minél szélesebb körben való terjesztése, a korczaki gyermekfelfogás érvényesítése a közvéleményben, a korczaki pedagógiai megoldásoknak, mint hatékony eszközöknek megismertetése is rendkívül fontos támasz a szakemberek, a szülők és nem utolsósorban a gyerekek számára.

1989-ben megszületett az Egyesült Nemzetek Szervezetének Gyermekjogi Egyezménye, amelyet a legtöbb állam képviselője aláírt, ratifikált. Egy demokratikus berendezkedésű államban ez egy alapvető kérdés. A Gyermekjogi Egyezmény gondolati, történeti előzménye – a korszak más jeles pedagógusaival egyetemben – a varsói árvaház mártíriumot vállaló vezetőjének, Janusz Korczaknak egész életműve. Vallja, hogy a gyermek iránti tisztelet elmaradása vezet el a jogfosztottsághoz is.

A gyerekeknek „joga van a tiszteletre”. Képviseljük azt a korczaki felfogást, hogy az életben önmagát kiismerni tudó, a helyzeteket értő felnőtté váljon a gyermek, olyan állampolgárrá, aki érti és tudja helyét a társadalomban.

A gyermekvédelem és gyermeki jogok szorosan összefüggnek, ennek tudatában működik a szakosztály – követve az MPT, mint 125 éves civil szervezet alapszabályát.

Valljuk, hogy nem vagyunk eszköztelenek. (www.pedagogiai-tarsasag.hu)

MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG SZAKKÉPZÉSI KOLLÉGIUMA

A Kollégium nézeteit az Agóra Oktatási Kerekasztal szakképzésre vonatkozó tézisei tükrözik.

Az iskolai szakképzés feladata, hogy felkészítse a tanulókat fél évszázados gazdaságilag aktív életükre, képessé téve őket az élethosszig tartó tanulásra, a körülményekhez való rugalmas alkalmazkodásra

1.1. A közoktatási szakképzés nagy figyelmet érdemel, hiszen az általános iskola után a tanulók kétharmada szakképző iskolában – szakközépiskolában vagy szakiskolában – tanul tovább, és a gimnáziumban érettségizettek közül is sokan kapcsolódnak be az iskolai szakképzésbe.

1.2. Az iskolai szakképzés feladata, hogy felkészítse a tanulókat fél évszázados gazdaságilag aktív életükre, képessé téve őket az élethosszig tartó tanulásra, a körülményekhez való rugalmas alkalmazkodásra. Ehhez a szakmai és a közismereti képzés és a kulcsképeségek fejlesztése egyaránt szükséges.

1.3. A munkaerőpiac pillanatnyi szükségleteinek kielégítése elsősorban a felnőttképzés feladata, amelyhez meg kell teremteni a megfelelő jogi háttérrel és ösztönzőket.

1.4. A szakképzésnek egy átjárható, zártcamentes iskolarendszer keretében kell megvalósulnia:

- a szakképzés minden formájában részt vevők számára legyen reális lehetőség az érettségi megszerzése és a – nem feltétlenül szakirányú – felsőfokú továbbtanulás;
- a nem szakképző iskolában érettségizettek számára is biztosított legyen az iskolai rendszerű szakképzésben való részvétel lehetősége;
- a képzés során legyen lehetőség a pályamódosításra, mind a végzettség jellegét, mind a szakirányt illetően.

◆ A közoktatási szakképzés és a felnőttképzés a teljes életút során együttesen biztosítja a szakmai képzettséget, a kétféle képzést egy egységes rendszer részeként szükséges kezelni, szabályozni. Fel kell készülni az Európai Unió Tanácsa által támogatott Ifjúsági Garancia Rendszerének minél hamarabbi bevezetésére.

◆ Hosszabb távon, megfelelő előkészítés után az iskolaszervezet átalakításával kívánatos az iskolatípusok, ill. a szakmai területek közötti választást a mainál későbbre tenni.

1.5. Egyelőre az iskolai szakképzés terepe a szakközépiskola és szakiskola maradjon, de vissza kell állítani a képzés korábbi hosszát, és megfelelően meghatározni a szakmai és közismereti tartalmakat, azok egymáshoz való arányát és helyét (l. az *Szakképzés iskolaszervezete* c. ábramellékletet):

- Szakközépiskolában a 9–12. évfolyamon közismereti oktatás és szakmacsoportos elméleti és gyakorlati szakmai oktatás folyjon. Az egységes – a gimnáziumival azonos követelményű – érettségi vizsga letétele után a 13. évfolyamon a szakmai képzés a szakmai vizsgára készítsen fel.

- *Szakiskolában a képzés alapvetően 4 éves legyen.* Már a 9–10. évfolyamon legyen a korábbinál nagyobb arányú szakmai – benne jelentős gyakorlati – képzés, de a közismereti képzés a 11–12. évfolyamon is folytatódjon. Az első két évfolyamon széles szakmacsoportos alapozás folyjék, amely után választani lehet a szakmák között.
- *Egyes szakmák esetében a 11. évfolyam végén is lehessen szakmai vizsgát tenni.* Ebben az esetben is lehetőséget kell adni egy újabb egy éves képzés után egy ráépülő szakképesítés megszerzésére.

1.6. A szakiskolában a 12. évfolyam végén a szakmai vizsga mellett *legyen lehetőség közműveltségi alapvizsgát is tenni*, amely a középiskola 11. évfolyamára lépésre jogosít; ez azonban ne legyen feltétele a szakképzettség megszerzésének. 6.5. Bármely iskolatípusban tett érettségi, ill. bárhol elvégzett 10. évfolyam után részt lehessen venni az első szakképesítés megszerzéséig ingyenes, nappali vagy felnőtt szakképzésben. 6.2. Az eredményes szakképzéshez elengedhetetlen az *alapkészségek* – beleértve a manuális készségeket is – *általános iskolai megalapozása* és a manuális készségeket alacsonyabb rendűnek tartó látens diszkrimináció felszámolása.

1.7. Az iskolai szakképzés fontos feladata, ezért szervezetenként és módszertanilag is kidolgozandó a hátránykompenzáció. Elsősorban *az iskolán belüli kiemelt törődést* preferáljuk, és szükségesnek tartjuk biztosítani ehhez a gazdag programkínálatot, a megfelelő infrastruktúrát. *a kellő számú és végzettségű szakembert* (fejlesztőpedagógust, pszichológust, szociálpszichológust, munka-pályatanácsadót stb.).

A szakiskolákban kulminálódó *lemorzsolódás okainak és megoldási módjainak meghatározása komplex társadalomtudományi kutatásokat és szakmai párbeszédet igényel.* Ennek megfelelően a megoldási módokat nem tudjuk a szakképzés iskolaszervezetét bemutató ábrán szerepeltetni.

1.8. A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához szükségesnek tartjuk megőrizni a speciális szakiskolák rendszerét. A speciális szakiskolákban célszerű lehetővé tenni, hogy a szakképesítés megszerzésére *három szakképző évfolyam* álljon rendelkezésre. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára fenntartandó a *készségfejlesztő szakiskolák* rendszere. A képzés tartalmának egyénre szabását és a megszerzett képességek szinten tartását *folyamatos felnőttképzés formájában* szükséges biztosítani.

1.9. A szakképzésben a képzési formától független, szigorúan megkövetelt *kimeneti szabályozást* támogatjuk. A szakképesítések tartalmának meghatározásában figyelembe kell venni, milyen szakmai és *szakmafüggetlen* kompetenciákat igényel, hiányol a piac.

1.10. *Korszerű oktatási módszerekkel* kell biztosítani a szakiskolai tanulók megfelelő színvonalú felkészítését. El kell kezdeni egy új szemléletű *alternatív szakképzés* kialakítását, ill. támogatni kell a meglévő kezdeményezéseket. A szakképzésben dolgozó *tanárok és szakoktatók* képzése, a módszertani fejlesztés, a jó gyakorlatok terjesztése a szakképzés megújításának alapvető kérdése. A fejlesztések *önálló intézmények szervezett együttműködése* révén jobban megvalósíthatóak, mint megaintézmények létrehozásával.

MAGYAR SZEKULÁRIS EGYESÜLET

Állásfoglalás

Nem tudjuk, mit hoz a jövő. Nem mondhatjuk meg, mit kell tudnia annak a gyerekeknek, aki ma kezdi az iskolát, hogy egészséges lelkű felnőtté váljon, és az általunk még nem ismert jövő támasztotta kihívásoknak megfeleljen. Ezért a legtöbb, amit tehetünk, az az, hogy megtanítjuk, hogyan gondolkodjon nyitottan, hogyan használja az elméjét, hogyan építse, pallérozza, és hogyan döntse el, mi az, aminek hitelt ad és mi az, aminek nem.

Nem a saját elveinket, nem a saját nézeteinket kell ráerőltetnünk, hanem elő kell segítenünk azt, hogy kialakítsa a saját világképét, a saját életét élje, miközben alapvető emberi jogait gyakorolja, mindezt úgy, hogy másokat ugyanezen jogaik gyakorlásában nem korlátoz.

Mi, a Magyar Szekuláris Egyesület tagjai, nem tudhatjuk, mire lesz szüksége a ma gyermekének holnap. És nem is szeretnénk úgy csinálni, mintha tudnánk. De határozott elképzelésünk van arról, mi az, amire nagy valószínűséggel nem lesz szüksége, és mi az, amit valószínűleg fontos lenne elkerülnie.

Nincs szükség arra, hogy dogmatikus alapokon, indoktrináció útján neveljük gyermekeinket olyan felnőttekké, akik kérdés és fenntartások nélkül elfogadnak dolgokat, ezáltal pedig manipulálhatóak. Nincs szükség arra, hogy hit- és erkölcstan címén egy vallási felekezet elavult nézeteit erőltessék rá egy egész ország összes diákjára, akár politikai célzattal, akár meggyőződésből teszik. Nincs szükség arra, hogy ezáltal a gyermekek fejlődő személyiségét a büntudatra neveléssel és a pokollal való riogatással gúzsba kössék, hogy maradi nézetek alapján egészségtelen, káros prűdériára neveljék őket, vagy hogy magánéleti kérdésekben a mások feletti ítélkezésre, kirekesztésre bátorítsanak. És nem szabad olyan iskolarendszert építeni, amelyben az állam által kijelölt irányokat tűzzel-vassal betartatják, hiszen az állam szintén nem tudhatja, mit hoz a jövő, milyen kihívásokkal kell majd a mai gyermekeknek szembenéznie.

A XXI. század fejlett, felelősséggel élvezett szabadságra épülő társadalmi berendezkedése a világ nagy részén új kihívásokat jelent, amelyekre válaszokat kell találnunk. Világnézettől, vallási meggyőződéstől független, mindenki által elfogadott, semleges, a tudomány rendszerére alapozott, ésszerű, objektíven meghatározható válaszokra van szükség.

Úgy gondoljuk, ebben nagyon fontos szerepe van annak, hogy el tudjuk választani a mindannyiunkat érintő kérdések tárgyalását, megvitatását és az ennek nyomán születő döntéseket mindazoktól a hagyományosnak tekintett, alapvetően indoktrinációra épülő elképzelésektől, amelyeket vallásokként ismerünk. Ez éppúgy érvényes a parlamentben, mint az iskolában vagy épp az utcán. Nem a vallások elvetéséről, hanem a politikai és társadalmi döntéshozatali folyamatoktól való távoltagekről van szó.

Míg a problémák nagy részére a tudomány kielégítő megoldásokkal áll elő, éppen ez a berendezkedés, a technikai civilizáció, és a vele járó rohanó élet az, amely sok állampolgár számára indokoltá teszi valamilyen lelki menedék meglétét. Elismerjük, hogy a vallásos hit sok ember életében nagy jelentőséggel bír. És a társadalom nyitottságából fakadó sokszínűség, illetve a tolerancia értékei mellett következetesen kiállva éppen emiatt kell elfogadnunk, hogy mivel sokfélék vagyunk, sokféle világnézettel rendelkezünk, különböző (vagy éppen

semmilyen) vallások követői vagyunk, közös értékeink, közös megoldásaink a közös nevező megtalálásán múlnak. És mivel a vallások természetüknél fogva egymásnak feszülnek, nem választhatunk ki egyet uralkodónak közülük anélkül, hogy ebből társadalmi szintű feszültségek nőjenek.

Ezért mi azt képviseljük, hogy a szekuláris értékek, a vallás és az állami hatalom szétválasztása alapvető jelentőségű a világnézetileg semleges, de a vallási sokszínűséget lehetővé tevő állami döntéshozatali rendszer meglétéhez. Ehhez pedig ugyanezt már az iskolában el kell kezdeni.

Kulcsszavak a tudásfáról:

Sokszínűség

Nyitottság (a másra, a XXI. sz. lehetőségeire)

Döntési szabadság

Korlátlanul hozzáférhető tudás

Világnézetileg semlegesség

Választható tankönyvek, tantervek

Vitaindító tézismondat:

Az állam feladata, hogy az általa fenntartott iskolákban szekuláris, világnézetileg semleges, nyitott oktató-nevelő tevékenységet biztosítson.

MAGYAR SEKULÁRIS EGYESÜLET

<https://www.facebook.com/Magyar.Szekularis.Egyesulet>

<http://szekularis.blog.hu>

<https://www.youtube.com/user/HungarianSecularist>

MAGYARTANÁROK EGYESÜLETE

MAGYARTANÁROK EGYESÜLETE

1088 Budapest, Múzeum utca 7.

e-mail: magyartanarok@gmail.com

internet: <http://magyartanarok.fw.hu>

facebook: Magyar tanárok Egyesülete

A Magyar tanárok Egyesülete közel két évtizede végzi kettős munkáját:

Egyfelől tanárokat képezünk konferenciákon, nyári táborokban, valaha 120 órás továbbképzéseken arra, hogy merjenek önállóan gondolkodni, műveket választani, módszerekben megújulni, a kortárs irodalomban tájékozódni.

Másfelől a mindenkori hatalom kontrolljaként tekintünk oktatásirányítási, szakmapolitikai döntésekre. Minden megkeresésre, fölkérésre nyitottak vagyunk; minden esetben megosztottuk véleményünket – ha kérték azt. Aggódva látjuk, hogy a modernizálási törekvések helyébe miként lép egy avítt, a diákokat tárgyának, legföljebb ha kísérleti alanyának, a tanárokat gondolatnélküli, autonómiára képtelen személyzetnek tartó szemlélet. A taneszközök államosítása, az iskolák önállóságának megszüntetése, a kiszámíthatóság teljes hiánya zavart, félelmet, bizonytalanságot szül; a kapkodva bevezetett életpályamodellhez kapcsolt minősítési rendszer pedig egymás ellen is fordít kollégákat. A NAT, az egyedüli kerettanterv, az érettségi tele van számunkra kevésbé elfogadható elemmel.

Legfőbb szakmai célunk az, hogy olvasó, (szépirodalmi és hétköznapi) szövegeket értő fiatalok hagyják el az iskolát. Hisszük és tudjuk, hogy az olvasó emberben kifejlődik a kritikai érzék: esztétikai és társadalmi kérdésekben egyaránt véleménye van. Feltéve, hogy olyan könyveket vehet kézbe, amihez köze van. A bizonytalan határvonalú és sokszólamú kánon kizárólagossága helyett olyan műveket látnánk szívesen, melyek megszólítják a mindenkori ma gyerekeit – és léteznek ilyen művek, épp csak az iskolából vannak száműzve.

A – talán részben hatásunkra – a kétezres évek első évtizedében elindult folyamat a módszertan megújulására szavakban talán még föllelhető, de a megtanítandó, számon kérendő anyag rettenetes mennyisége ellehetetleníti azokat. A frissiben „fejlesztett” taneszközök pedig kifejezetten a frontális munkát, a fegyelmező számonkérést, a tanárszerep megmerevedését sugallják. A hamis szembeállítás helyett („János vitézt leváltaná Harry Potter”) arra törekszünk, hogy megtaláljuk például azokat a kapcsolódási pontokat, ahol a szívesen olvasott népszerű művek segítik a klasszikusok megértését annak érdekében, hogy a diákok közelebb kerüljenek olyan fogalmak átéléséhez, mint amilyen a (nemzeti) hagyomány vagy az önismeret.

A kronológia kizárólagosságával szemben a korosztálynak való tematikus blokkokban gondolkodunk. Egyesületünk elnökének, Arató Lászlónak vannak is ilyen tankönyvei; és az ő vezetésével, egyesületi tagok munkájával készült el az ezred első évtizedében a sulinova-fejlesztés Szövegértés-szövegalkotás integrált programcsomagja. A sok száz kipróbáló osztály/tanár elégedettsége ellenére a taneszközök már 2010 előtt kényszerűen kivonultak a tankönyvpiacról.

A sokat kárhozott nyelvtanóra sem érheti el célját: nem alkalmas arra, hogy szövegértést és szövegalkotást fejlesszen; de arra sem, hogy – szemben a lózungokkal – pozitív viszonyt ébresszen az anyanyelvvvel. Egy elképzelt sztenderd nyelvváltozat kizárólagosságával, mindenek fölé helyezésével csak eltávolítja mindazokat, akik otthon nem ezt a nyelvet hallják. A nyelvre való rácsodálkozás öröme helyett bebiflálandó, tudományosan nem igazolható

szabálynak látszó rendszert kínál a grammatikában; életidegen retorikát, használhatatlan stilisztikát.

Pedig az anyanyelvvél való valódi játék, felfedezés nemcsak az idegen nyelvek tanulásában jelenthet könnyebbséget, hanem a mindennapi életben való eligazodásban is.

Az irodalom is nyelv. Műveken keresztül vezet az út boldoguláshoz, boldogsághoz; szépséghez, megértéshez. A jól olvasó ember inkább lesz állampolgár, mint alattvaló.

OKTATÓI HÁLÓZAT

TIZENÖT PONT A FELSŐOKTATÁSRÓL

1. A társadalom fejlődését az iskolázottság emelése, a fiatal diplomások számának növelése és nem csökkentése segíti elő. Magyarországon ma nem túl sokan, hanem túl kevesen tanulnak.
2. A közoktatást abba az irányba kell fejleszteni, hogy minél többen váljanak alkalmassá magasabb szintű, ezen belül felsőfokú tanulmányok végzésére.
3. Ehhez mindenekelőtt az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére van szükség, Túrhetetlen, hogy az iskolába kerülő gyerekek jelentős része már tízéves korára esélytelenné válik akár középfokú képzettség megszerzésére is.
4. A felsőoktatásnak nem egyedül a munkaadói igényekre kell tekintettel lennie, hanem számos igényt – a diákok, a tudományos fejlődés, a társadalom, a közszolgálat és a magánvállalkozások igényeit -- egyszerre, egymással egyensúlyba hozva kell szolgálnia.
5. A diák a felsőoktatásnak nem tárgya, nem megmunkálásra váró munkadarabja, hanem alanya, megrendelője. Törekvéseinek, elvárásainak, elégedettségének vagy elégedetlenségének a felsőoktatás alakításában lényeges szerepet kell kapnia. Azt, hogy melyik intézmény oktathatja a diákot és kaphatja meg az ehhez szükséges forrásokat, a felhasználók ítéletére kell bízni, nem pedig önkényes politikai döntésekre.
6. A munkaerőpiaci sikeresség a felsőoktatás teljesítményének az egyik, de nem az egyetlen mércéje. Ezt a sikerességet pedig nem lobbicsoportok nyilatkozatainak, hanem objektív mérőszámokon (fizetések, munkanélküliségi, pályaelhagyási arányok) kell lemérni.
7. A felsőoktatásnak nem az első munkahelyre naprakészen beilleszthető betanított alkalmazottakat kell képeznie, hanem négy évtizedes életpályára kell felkészítenie. Önálló, a szükséges váltásokra készen álló, az ismeretek megújulásával lépést tartani képes személyiségeket kell útjukra bocsátania.
8. Az oktatás és kutatás minőségét az intézmények közötti verseny szolgálja legjobban. Semmiféle racionalitás nem indokolja azt, hogy államigazgatási eszközökkel oktatási monopóliumokat hozzanak létre.
9. Korszerű, versenyképes felsőoktatás nem képzelhető el napról napra, minimumszinten tengődő intézményekkel. Az állami finanszírozás GDP-hez mért arányának újra el kell érnie az Európai Unióban normálisnak tekintett mértéket, az 1-1,2 %-ot. Az állami és európai pénzeket pedig nem politikai-ideológiai alapon kiválasztott kedvencekre kell költeni, hanem azokat kell előnyhöz juttatni, akik jól teljesítenek.
10. Helyre kell állítani az intézmények és az intézményrendszer autonómiáját. Átlátható, számon kérhető finanszírozási rendszert kell teremteni a folytonos sakkban tartást szolgáló eseti pénzosztások helyett. Azt pedig, hogy az intézmények felelősen gazdálkodjanak a közpénzekkel, nem mindenbe belenyúló kirendelt gyámokkal kell biztosítani, hanem az eredményesség objektív számonkérésével.

11. A felsőoktatás és a kutatás minősége, eredményessége, a pályázati pénzek elosztása nem az ezt szolgáló intézmények szoros kormányzati alárendeltségétől válik optimálissá, hanem a nemzetközi kritériumok következetes és mindenkire egyaránt vonatkozó alkalmazásától.
12. A magyar felsőoktatásnak a nemzetközi felsőoktatási vérkeringésbe legjobb teljesítményeivel, a nemzetközi élvonalban versenyképes szellemi kapacitásaival kell bekapcsolódnia.
13. Tarthatatlan, hogy a jövő elitjének képzése szempontjából kulcsfontosságú területeken minimálisan korlátozzák az államilag finanszírozott képzést. Ezzel gyakorlatilag teljesen kiszorítják innen a hátrányos vagy akár csak átlagos helyzetű fiatalokat.
14. A humán és társadalomtudományok nem díszítőelemek, hanem a társadalom számára szükséges tudás egyre jelentősebb részének hordozói.
15. Félre kell tenni a munkaalapú társadalom semmitmondó demagógiáját. A harmadik évezredben semmilyen munka nem hozhat sikert és boldogulást, ha nem korszerű tudáson alapul. Vissza kell térni az Európai Unió célkitűzéséhez, a tudásalapú társadalomhoz.

PRESSLEY RIDGE MAGYARORSZÁG ALAPÍTVÁNY

Vitaindító tézismondat:

Horgas Judit mondata: ...*Van-e rosszgyerek, s ha igen, miért nem...*

ÁLLÁSFOGLALÁS:

Kezelhetetlen gyerek nincs, csak meg nem értett

Az elmúlt évtizedben többször került a figyelem középpontjába az ún. magatartászavaros, viselkedési problémás gyerekek és fiatalok ügye. Egy-egy iskolában vagy diákok között lezajlott agresszív esemény, az aktuálisan ráirányuló sajtófigyelem, és esetenként a különböző, szigetszerű és hosszabb-rövidebb ideig tartó intenzív szakmai válaszok jellemzik ezt a problémakört. Gondoljunk a kaposvári osztálytárs gyilkosságra, vagy a Práter utcai iskolában történt késelésre, vagy a kecskeméti speciális gyermekintézményben létrehozott dühöngő szobára. Különböző válaszok születtek – volt ombudsmani vizsgálat és született egy kitűnő jelentés 2009-ben, vagy a törvényalkotók a Btk szigorítását találták megfelelő válasznak, a tankötelesség és büntethetőség életkorának leszállítását. Máskor neves szakemberek fogtak össze egy-egy projekt erejéig és kutatták a jelenséget és gyűjtöttek konfliktuskezelő, agressziókezelő jó gyakorlatok.

Ehhez képest mit tapasztalunk? A kimutathatóan problémás viselkedésű diákok száma folyamatosan növekszik, és a nehezen kezelhető gyerek, mint jelenség nem áll meg a leszakadó régiók, a zsáktelepülések, a szegregátumok, az LHH kistérségek határainál, hanem jelen van Budapest leggazdagabb kerületeinek iskoláiban, csakúgy, mint Győrben, Szegeden vagy Kecskeméten.

Az ENSZ egy 2002-es tanulmányában leírja, hogy „minden öt gyerekből egynél mentális rendellenesség vagy viselkedési zavar tapasztalható”. Egy 2009-es magyarországi kutatás pedig azt írja, hogy körülbelül 250 ezerre tehető azon gyerekek száma, akiknek valamilyen problémát okoz a viselkedése, magatartása. További 200 ezer azoknak a gyerekeknek a száma, akik valamilyen tanulási nehézséggel küzdenek. Megfelelő fejlesztés, iskolai és iskola utáni ellátás hiányában a kezdeti tanulási nehézségek talaján további érzelmi zavarok (szorongás, depresszió, önértékelési bizonytalanság) alakulnak ki.

Sok a kezdeményezés, a jó gyakorlat, azonban rendszerszintű válaszok nem érkeznek, így az eredmények is elmaradnak.

A kérdés, amit felteszünk, amikor a Pressley Ridge módszertan szerint működő iskoláról, gyerekeket nevelő és oktató intézményről beszélünk: mitől lesz hatékony a kifejezetten problémás viselkedésű, magatartászavarokkal küzdő gyerekekkel való munka?

A válaszuknak két fő komponense van, a rendszerszintű változás, és a szakember.

A rendszerszintű változásban rendszerként minimum az oktatási nevelési intézményt tekintjük. A rendszerben indított változás lépései: helyzetfelmérés, tervezés, előkészítés, meg-

valósítás, folyamatos korrigálás és az adott intézményhez szabás. Csak azok a programok tudnak gyökeret eresztetni, amelyeknek a bevezetését és megvalósítását tudatosan előkészítik, folyamatosan kontrolálják és hosszú távon (min. 4-5 év) várják az eredményeket.

Második tézisünk szerint „a szakember maga az intervenció”. Adódik a kérdés: lehet-e, kell-e növelni a zavart és zavaró, a nehezen szerethető gyerekekkel foglalkozó szakemberek szakmai tudatosságát? Lehet és kell. Ők azok, akik a legtöbb időt töltik a gyerekekkel. Ők azok, akik képesek a gyerekek tanácsadóivá, terapeutáivá, tanár-nevelőivé válni. Olyan kiszámítható, érett és stabil felnőtt emberek, akik a legnehezebben szerethető gyerekek mellett kötelezik el magukat és képesek arra, hogy minden nap tudatosan szembe menjenek az ösztönös reakcióikkal és tudatos, higgadt és barátságos válaszokat adjanak a gyerekeknek a legnehezebb helyzetekben is. Ők biztosítják a gyerekek számára a kereteket, rendet és kiszámíthatóságot, amiben lehet és kell is sikeresnek lenni és fejlődni. A rendszerszintű változás biztosítja, hogy a szakembereket tudatosan készítik fel erre a szerepre, módszereket, eszközöket, keretet és folyamatos szakmai támogatást kapnak.

Hisszük, hogy minden gyereknek, még a legzavaróbb viselkedésűnek is, joga van olyan iskolában tanulni, amely nyitott az ő problémáira, a másságot értéknek fogja fel és XXI. századi eszközök segítségével kínál személyre szabott támogatást. Hisszük, hogy örömteli foglalkozásokkal és az egyénre irányuló figyelemmel kibontható a minden gyerekben meglévő potenciál. Olyan iskoláért dolgozunk, ahol az inklúzió nem cél, hanem eszköz, és ahol felkészült, tudatos szakemberek támogatásával a legnehezebben szerethető gyerekekből is boldog és sikeres állampolgárok válhatnak.

A Pressley Ridge Magyarország Alapítvány csapata

Iroda / Office:

1133 Budapest, Thurzó u. 9/b. II. 3.

Tel: +36 (1) 785-4242

Fax: +36 (1) 799-2747

www.pressleyridge.hu

TÖRTÉNELEMTANÁROK EGYLETE

Állásfoglalás a tárgyilagosságról történelemtanításról

1. A történelmi igazság a legfontosabb. A világnézeti mondanivalónál, az érzelmi hatásoknál és az előadás eleganciájánál fontosabb, hogy mindig a legjobb meggyőződésünk szerinti igazat mondjuk.
2. Törekedni kell a tények és értékelések elválasztására. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy a tények elvileg egzakt módon igazolhatók vagy cáfolhatók (bár sokszor a tények maguk is vitatottak), az értékelések azonban mindig alternatív jellegűek (bár érvekkel alátámaszthatók).
3. A fontosabb vitatott történelmi tények vagy értékelések esetében törekedjünk a különböző álláspontok bemutatására.
4. Ahol lehetőség nyílik, mutassuk be – lehetőleg, források alapján - a történelem egymással szemben álló szereplőinek álláspontját. Törekedjünk annak megértetésére, hogy az egymással szemben álló nézetek egyaránt végiggondolhatók, megérthetők és átélhetők.
5. A történelemtanítás mindig érték közvetítés is. Nyíltan vállalnunk kell a humanizmus, a béke, a szabadság, a demokrácia, a szolidaritás és a környezetvédelem alapértékeit. Fel kell lépünk az agresszív magatartásformákkal és világnézetekkel, a fajgyűlölettel és a militarizmussal, az egyéni és kollektív emberi jogok megsértésével, a természeti környezet tönkretételével szemben.
6. Tanárnak és diáknak egyaránt joga van saját – nemzeti, etnikai, vallási, lokális stb. – identitáshoz és ahhoz, hogy azt mások is tiszteletben tartsák. Tilos a tanulókat azonosságtudatában megsérteni, annak érzelmi kötődéseiről becsmérlően vagy gúnyosan nyilatkozni. A közösen vállalt identitás elmélyítése és megalapozása ugyanakkor a történelemtanítás egyik alapvető feladata.
7. A tanulóknak joga van az önálló véleményalkotáshoz. Teljesítményének értékelését semmilyen formában nem befolyásolhatja a történelmi tényekről vagy személyekről alkotott értékítélete.
8. A világnézeti és politikai propagandát száműzni kell a tanár-diák kapcsolatból.
9. A tanár saját meggyőződésének, világnézetének eltitkolása épp olyan káros lehet, mint ha a gyerekekre erőlteti azt. Legyen azonban szabály, hogy: (1) lehetőleg előbb a tanulók fejtsék ki álláspontjukat, (2) törekedjünk a sajátunkétól eltérő álláspontok korrekt bemutatására is.
10. Kifejezetten politikai kérdésekben a tanár akkor nyilatkozzék, ha a tanulók erre megkérlik, és akkor is az előző pontban kifejtett szempontok figyelembevételével .
11. Veszélyesek és károsak a rejtett politikai utalások, a cinkos összekacsintások, a „nem mondjuk ki, de tudjuk, miről van szó” mentalitás. Óvakodjunk a tetszetős, ám esetleg félreérthető vagy félrevezető analógiáktól.
12. A tanár mindig olyan világnézeti vagy politikai álláspontot képviseljen, amelyet igaznak tart. Semmilyen politikai nyomás vagy légkör nem kényszerítheti a tanárt arra, hogy lelkiismeretével, meggyőződéssel ellentétes nyilatkozatokat tegyen.

1993. október 16.

<http://tte.hu/tte/allasfoglalasok/6888-allasfoglalas-a-targyilagossag-tortenelemtanitasrol>

FÜGGELÉK

PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE (

A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETÉNEK

T I Z E N K É T T É Z I S E

A KÖZOKTATÁS RENDSZERÉNEK MEGÚJÍTÁSÁHOZ

A Pedagógusok Szakszervezete érdekelt abban, hogy a Magyar Köztársaság oktatási rendszere, és ezen belül a közoktatás rendszere hatékonyan, szakszerűen, törvényesen működjön. Ezért a Kormány megalakulása óta minden lehetséges eszközt igénybe vesz ahhoz, hogy segítséget nyújtson a döntéshozóknak a közoktatás rendszerét érintő igazgatásszervezési, finanszírozás-korszerűsítési, jogszabály-előkészítési, foglalkoztatási döntéseinek megalapozásához. Ezért fogalmazta meg a Magyar Köztársaság új Alkotmányának elkészítéséhez javaslatait, véleményezte a rendelkezésére bocsátott közoktatásról szóló törvény koncepciót, pedagóguséletpálya-modell koncepciót, illetőleg a különböző jogszabályok tervezeteit, és képviselte tagjai érdekeit az egyeztető fórumokon. Javaslatait, véleményeit, észrevételeit minden esetben megküldte a döntéshozóknak, továbbá nyilvánosságra hozta saját honlapján és a Pedagógusok Lapjában. A Pedagógusok Szakszervezete elérkezettnek látja az időt ahhoz, hogy a megküldött koncepciókra készített kritikai, jobbító szándékú észrevételei, javaslatai mellett megfogalmazza azokat a tételeket, amelyek meggyőződése szerint segítséget nyújtanak a közoktatás rendszerének megújításához.

I.

A közoktatás társadalmi beágyazottságának tézise

A közoktatás rendszere akkor tudja betölteni rendeltetését, ha megszervezésénél, feladatainak meghatározásánál, az egyes intézmények kapcsolatainak kiépítésénél figyelembe veszik azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják, adott esetben meghatározzák magának az egész rendszernek, egyes részeinek, egy-egy intézménynek a teljesítményét. A közoktatás rendszere számos olyan feladatot kénytelen ellátni, számos olyan társadalmi problémára kénytelen megoldást találni, illetőleg ellensúlyozni a rábízott gyermekeket ért hatásokat, amelyek egyébként nem lennének a feladatai. Ezek közé tartozik például a munkanélküliség, az otthontalanság, a szegénység, a szülői iskolázatlanság. A családok megváltozott körülményei megváltoztatta a gyermekek helyzetét, a tanulók viszonyát a tanulóhoz, az iskolához, a tanárokhoz. Ezekre a változásokra nem készülhettek fel a közoktatás feladataiban

közreműködő intézmények, azok vezetői, pedagógusai és más dolgozói. A problémák kezelésében sokszor maradt magára a közoktatás, mind országos, mind helyi szinten.

A közoktatás rendszerének megújításánál ezért központi kérdés annak megoldása, hogy a társadalmi problémák kezelése ne háruljon sokszor kizárólag a közoktatásra. Annak elismerése mellett, hogy az óvodáknak, iskoláknak, kollégiumoknak fontos szerepe van a szülő házból hozott hátrányok csökkentésében, nélkülözhetetlen, hogy települési szinten összehangolják a közoktatás, a szociálpolitika, a gyermek- és ifjúságvédelem, a munkaeő gazdálkodás feladatait. Nélkülözhetetlen, hogy országos szinten fogalmazzák meg azokat a feladatokat, amelyek a hátrányos helyzetben lévők megsegítéséhez szükségesek, és ehhez a megfelelő feltételeket is biztosítsák.

II.

A közoktatás rendszerszintű áttekintésének tézise

A közoktatás rendszerének zavartalan működése akkor biztosítható, ha a szabályozás során érvényesülnek azok a nemzetközi kötelezettségek, amelyeket a Magyar Köztársaság az aláírásával magára vállalt, illetőleg az új Alkotmány rendelkezései meghatározzák azokat az alapelveket, amelyekre a közoktatás rendszere működését meghatározó rendelkezéseknek épülniük kell. Ezért a közoktatás joganyagának felülvizsgálata során nem lehet mellőzni annak ismeretét, hogy a Magyar Köztársaság új Alkotmánya milyen elvárásokat fogalmaz meg az oktatás rendszerének egésze, és ezen belül a közoktatás rendszere részére. A Magyar Köztársaság Alkotmányának tartalmaznia kell a szülőnek azt a jogát, hogy gyermekének adandó nevelést megválassza, és ehhez kapcsolódóan azt a kötelezettséget, hogy biztosítsa gyermeke részvételét az óvodai nevelésben, iskolai nevelésben és oktatásban. Meg kell fogalmazni, hogy az állam köteles gondoskodni azokról a feltételekről, amelyek a szülői jogok érvényesüléséhez, és kötelezettségek teljesítéséhez szükségesek. Az állam gondoskodási kötelezettsége magában foglalja az intézményes nevelésben való részvételhez kapcsolódó ingyenes óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban, kollégiumi nevelésben való részvétel jogát. Az Alkotmányban szükséges rögzíteni a gyermek mindenképp álló érdekének érvényesítését, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Az Alkotmányban kell rögzíteni a szülőnek azt a jogát is, hogy gyermekének vallási, világnézeti elkötelezettségének megfelelő nevelést és oktatást válasszon. Garantálni kell a nemzeti-etnikai kisebbséghez tartozók anyanyelvi, és anyanyelven folyó oktatáshoz való jogát is. Az Alkotmánynak garantálnia kell a lelkiismereti és vallásszabadság jogát is, ehhez kapcsolódóan az állam és az egyház szétválasztását.

A közoktatásban ezzel összefüggésben biztosítani kell, hogy az állami, helyi önkormányzati feladatellátásban részt vevő intézményrendszer a működésében, valamint a nevelő és oktató munkája során ne kötődjön egyetlen valláshoz vagy világnézethez sem. Ugyanakkor szülői igény szerint köteles megszervezni a fakultatív hit- és vallásoktatást.

Nem képzelhető el a közoktatás rendszere működésének végiggondolása a helyi önkormányzati rendszer működésének áttekintése, a helyi önkormányzati finanszírozás kérdéseinek átgondolása nélkül.

És végezetül, de nem utolsó sorban, a közoktatás egészét az oktatás egészéhez illesztve kell vizsgálat alá vetni.

III.

A közoktatáshoz való hozzáférés egyenlő esélyének tézise

A közoktatáshoz való hozzáférés egyenlő esélyének biztosítása azt a követelményt támasztja a közoktatás rendszere működéséért felelősökkel szemben, hogy teremtsék meg azokat a feltételeket, amelyek megléte esetén minden településen, minden gyermek, tanuló hozzájuthat a megfelelő színvonalú közoktatás-szolgáltatáshoz anélkül, hogy ez számára aránytalan terhet jelentene. E tézis érvénye-

sülése azt igényli, hogy a közoktatás rendszerének szolgáltatásai lefedjék az egész országot. Így bármelyik településen is él a gyermek, a tanuló, az óvodai neveléshez, az általános iskolai neveléshez és oktatáshoz, valamint a kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatokhoz – nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, stb. – hozzá tud jutni anélkül, hogy ez a szülei és számára aránytalan terhet jelentene.

E célok megvalósítása érdekében el kell készíteni a közoktatás ellátórendszerének hálózati térképét, hozzá kapcsolódóan a meglévő intézményrendszer állapotfelmérését és technikai eszköz ellátottságát. A közoktatás országos hálózatrendszere alapján lehet megtervezni azoknak a szolgáltatásoknak a tervszerű fejlesztését, amelyek megoldása meghaladja egy-egy települési önkormányzat teherbíró képességét, feladatát. Ezáltal nyílna mód és lehetőség arra, hogy országos összkép alakuljon ki a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozók ellátásáról, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásáról, a pedagógiai szakszolgálatokhoz való hozzáférés lehetőségéről. Ily módon megnyílna a lehetőség a középfokú oktatás összehangolására, a művészeti képzés megtervezésére, a szakképzés feladatainak koordinálására.

Az országos közoktatási hálózati térkép alapján át lehet tekinteni a fővárosi, megyei önkormányzatok közoktatás fejlesztési terveit, és erre épülve a települési önkormányzatok közoktatás fejlesztési terveit.

Az országos közoktatási hálózat elkészítésével egyidejűleg, vagy azt követően lehetséges elkészíteni a feladatellátáshoz rendelkezésre álló ingók és ingatlanok országos vagyonmértékét.

A tervezési feladatok végrehajtását követően, az állapotfelmérés adatai alapján, a rendelkezésre álló eszközök ismeretében lehetséges végiggondolni a fejlesztési feladatokat, hozzákapcsolva a finanszírozási kérdéseket. Ezáltal lehetőség kínálkozik a helyi önkormányzati társulási rendszer áttekintésére is. E körben számításba jöhet a kötelező társulás bevezetése, valamint a közoktatás finanszírozásába azoknak az önkormányzatoknak a bevonása, ahol nem működik közoktatási intézmény, és az ott élő gyermekek más településen veszik igénybe a közoktatás intézményrendszerét.

Az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeinek megteremtését szolgálja az állami fenntartásban működő, regionális alapon szervezet iskolabusz-hálózat rendszere, valamint a kistérségi szinten megszervezett pedagógusok állandó helyettesítési rendszere, valamint utazó szakember hálózata.

IV.

A feladatmegosztás tézise

A közoktatás-szolgáltatás szervezése akkor lehet hatékony, ha pontosan, egyértelműen meghatározásra kerül az érdekeltek közötti munkamegosztás, feladatmegosztás. A közoktatás szervezésében indokolt, hogy közreműködjön az állam, de szükséges bevonni a helyi önkormányzatokat és más intézményfenntartókat. Nem hagyhatók ki a szolgáltatás szervezéséből a közoktatás intézményei sem. Az állami felelősség mellett érvényre kell, hogy jusson a helyi önkormányzati ellátási felelősség, valamint az intézményi döntéshozatal kötelezettsége és felelőssége.

Az állami szerepvállalást egyértelművé kell tenni minden szervezési és ellenőrzési kérdésben, amely a rendszer egészére vonatkozik, beleértve a működéshez szükséges pénzügyi, gazdasági feltételek megteremtését. Egyértelművé kell tenni, hogy az állam felel az országos szintű tervezésért, ehhez kapcsolódóan a regionális, a térségi koordinációért, az ágazati szintű minőségbiztosítási rendszerek működtetéséért, a pedagógusképzés és továbbképzés rendszeréért, a vizsgarendszer működtetéséért, az országos szakmai szolgáltatások megszervezéséért, a szakértői rendszer működtetéséért, a hatósági ellenőrzés működtetéséért, a szakmai ellenőrzés rendszeréért. E körbe tartozik a fenntartói tevékenység törvényességi ellenőrzése is. Lényegesen erősíteni kell az állam szerepét a finanszírozás terén a kötelező feladatellátás szintjének erejéig.

Az intézményi döntéshozatal kötelezettsége és felelőssége döntően a szakmai kérdésekben, az intézményi szolgáltatásszervezési ügyekben, valamint a gyermekek, tanulók felvételével kapcsolatos kérdésekben kell, hogy biztosított legyen.

Meg kell találni azokat a formákat, amelyek biztosítják a szülői, a tanulói érdekképviselést megjelölését, valamint az intézményfenntartásban és működésben érdekelt egyéb fenntartók képviselőségét. Ezek a kérdések törvényi szinten rendezhetők, mivel alapvető jogokat és kötelezettségeket kell meghatározni.

V.

Az önkormányzati intézményrendszer védelmének tézise

Az önkormányzati fenntartásban működő intézmények megszüntetésére, fenntartói jogának átadására csak kivételesen kerülhet sor, kizárólag abban az esetben, ha ezáltal nem kerül veszélybe az ingyenes, világnézeti el nem kötelezett neveléshez, oktatáshoz való jog. Ennek megfelelően az egyházak részére történő intézményátadásra is akkor kerülhet sor, ha az említett feltételek vizsgálata nélkül, ha volt egyházi intézmény kerül vissza eredeti tulajdonosához.

VI.

A közoktatás finanszírozásának tézise

A közoktatás finanszírozásában érvényesülnie kell a szektor semlegesség elvének, az állam által elismert kötelező szolgáltatások teljes körű finanszírozása elvének, a többletfeladatot vállalók finanszírozási kötelezettsége elvének, a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés érvényesítéséből származó kötelezettségeknek. Az állam a feladatellátásra kötelezett helyi önkormányzatok, törvényből levezethető kötelező feladataihoz biztosítja a forrásokat. Ehhez a helyi önkormányzati feladatellátás szintjének újragondolása indokolt. A kötelező társulás bevezetése, és ennek kapcsán a döntéshozatalba és a finanszírozásba történő bevonása minden olyan települési önkormányzatnak, amelynek ellátási kötelezettsége van. A teljesítménymutatóhoz kapcsoló normatívának országos átlagban biztosítania kell az elismert, a kötelező létszám terhére történő foglalkoztatás fedezetét. Az ily módon biztosított összeg más célra fel nem használható forrásként kell, hogy eljusson a fenntartóhoz. Új támogatási formaként lehet forrást biztosítani azoknak a településeknek, ahol az átlagosnál nagyobb a munkanélküliség, kevesebb az önkormányt rendelkezésére álló forrás. Pályázati úton lehet forrást biztosítani a fejlesztéshez, felújításhoz, eszközbeszerzéshez.

VII.

A tanszabadság és a tanítás szabadságának tézise

A tanítás szabadsága és a tanszabadság magába foglalja az intézménylétesítés lehetőségét és jogát. Ehhez meg kell határozni az intézménylétesítés feltételeit, beleértve a személyi és tárgyi feltételeket. Ezeknek a meglétét a működés megkezdésekor, valamint a működés ideje alatt ellenőrizni kell. Az ellenőrzés állami feladat. Az intézménylétesítés szabadsága nem jár együtt az állam finanszírozási kötelezettségével. Az állam a mindenki számára hozzáférhető közoktatási szolgáltatásokról a helyi önkormányzati feladatellátás keretében gondoskodik. A helyi önkormányzat a feladatait intézményfenntartással vagy szolgáltatásvásárlással a helyi önkormányzati feladatellátásba történő bevonással oldja meg. Az állami költségvetés meghatározott mértékig támogatja – szektor semlegesen – az intézményeket, fenntartótól függetlenül. A helyi önkormányzati intézményfenntartásban a teljes körű finanszírozás kötelezettsége áll fenn, azonban az államot ez a kötelezettség az államilag meghatározott szolgáltatások erejéig terheli. A helyi önkormányzat vállalhat olyan feladatot, amelynek teljesítésére nem köteles, azonban e többletfeladatok finanszírozása az államra nem hárítható át. A kötelező helyi önkormányzati feladatellátásba bevont más intézményfenntartókat olyan helyzetbe kell hozni, mint a helyi önkormányzatokat. A helyi önkormányzati feladat ellátási kötelezettség meghatározásá-

nál nemcsak az egyes feladatok leosztására, hanem ahhoz kapcsolódó kapacitás leosztásra is lehetőség van. A kötelező társulás előírásával az iskolabusz hálózat működtetésével lehet segítséget nyújtani azoknak a településeknek, ahol nem lehetséges az önálló intézmény létrehozása, fenntartása, működtetése.

A tanszabadság magában foglalja a nevelési-oktatási intézmény megválasztásának jogát, azonban az ingyenes szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségét az önkormányzati feladatellátásban köteles biztosítani az állam.

A tanítás szabadsága az óvodákban, iskolákban és kollégiumokban az állam által kiadott dokumentumok keretei között érvényesül. Az óvodák, iskolák és kollégiumok a jogszabályban kiadott dokumentumok és a közoktatásról szóló törvényben meghatározottak keretei között készítik el saját nevelési programjaikat, pedagógiai programjaikat.

VIII.

A gyermeki, a tanulói, a szülői jogok és kötelezettségek tézise

A közoktatás rendszerének szolgáltatásait mindenki jogosult igénybe venni. Meghatározott időn belül azonban a gyermek köteles óvodába járni, illetve a tankötelezettségét teljesíteni. A tankötelezettség iskolába járással vagy magántanulóként teljesíthető. A tankötelezettség rugalmasan, a gyermek fejlettségétől függően kezdődik, a gyermek hat éves, hét éves, kivételesen nyolc éves korában.

Az iskolába lépéshez szükséges fejlettségről az óvoda, indokolt esetben a nevelési tanácsadó vagy a szakértő és rehabilitációs bizottság közreműködésével dönt az iskola igazgatója. A tankötelezettség a gyermek tizenharmadik életévéig tart, azonban az első szakképzettség megszerzése után a tankötelezettség megszűnik. A szülő kötelessége biztosítani, hogy gyermeke öt éves korától kezdve járjon óvodába, illetve teljesítse tankötelezettségét. A szülő választja meg, hogy milyen nevelést ad gyermekének, ennek megfelelően választhat önkormányzati, vagy nem önkormányzati, például egyházi fenntartású óvodát vagy iskolát. A szülő dönt arról, hogy gyermeke az alapfokú iskolai végzettség megszerzését követően melyik iskolatípusban folytatja tanulmányait. A szülő kötelessége magában foglalja az arról való gondoskodást, hogy gyermeke megjelenjen az óvodában és az iskolában. A szülő kötelezettség kiterjed arra is, hogy minden tőle telhető segítséget megadjon gyermekének a tankötelezettség teljesítéséhez. A szülőt a pedagógus segíti abban, hogy kötelezettségeinek eleget tudjon tenni. Ugyanakkor a jegyző, indokolt esetben a bíróság lép fel azzal a szülővel szemben, aki kötelezettségének nem tesz eleget.

A szülő jogosult és köteles fellépni gyermeke érdekeinek védelmében. Ez a jog magában foglalja a jogorvoslat jogát is. A tanuló kötelessége, hogy részt vegyen az előírt foglalkozásokon, felkészüljön azokra, megtartsa az iskola, a kollégium rendjét.

A tanuló részt vesz az iskola, a kollégium életében a szervezésében, véleményezési, javaslattevési joggal rendelkezik. Az iskola és a kollégium pedagógiai eszközökkel járhat el azzal a tanulóval szemben, aki nem teljesíti kötelezettségeit. Amennyiben a pedagógiai eszközök nem vezetnek eredményre, a gyámhatóság, a szabálysértési hatóság, végső soron a büntetőjog eszközeivel lehet fellépni a tanulóval szemben. Szélesíteni kell azokat a pedagógiai eszközöket, amelyek az iskolák és a kollégiumok rendelkezésére állnak azzal a tanulóval szemben, akinek a kötelezettség szegő magatartása veszélyezteti a többi tanuló művelődéséhez való jogát. Ez a tanuló kötelezhető arra, hogy iskolapszichológushoz forduljon, és az iskola pszichológusa által megszervezett foglalkozásokon köteles részt venni. Ha a tanuló betöltötte a tizenharmadik életévet, kötelezhető arra is, hogy magántanulóként teljesítse a tankötelezettségét. Ehhez az iskolának kell segítséget nyújtania.

Meg kell erősíteni az óvodai, iskolai nevelés és oktatásszervezést azokkal a speciális szakemberekkel, akik kiegészítik a pedagógusok tevékenységét. Szükség van szabadidő-szervezőre, szociális munkásra, iskolapszichológusra minden olyan esetben, amikor azt az adott óvodába, iskolába, kollégiumba járó gyermekek, tanulók megfelelő színvonalú ellátása szükségessé teszi.

IX.

A minőségbiztosítás tézise

A közoktatás előtt álló egyik kihívás annak garantálása, hogy a rendszer intézményei közel azonos színvonalú szolgáltatást nyújtanak a gyermekek, a tanulók részére. E feltétel teljesülésének számos eleme van. Ezek a feltételek csoportosíthatók aszerint, hogy az intézmény működésében rejlő okokról van szó, vagy az intézmény hatáskörén kívül eső okokról. Az intézményen kívül eső okok körbe tartoznak mindazok a feltételek, amelyek meglétét vagy hiányát az intézmény nem, vagy alig tudja befolyásolni. Ezek közé kell sorolni mindazokat a létesítményeket, amelyek rendelkezésére állnak az adott intézménynek a feladatai ellátásához, vagy adott esetben nem állnak a rendelkezésére, továbbá mindazokat az eszközöket és felszereléseket, amelyek adottak az adott intézményben folyó munkához, vagy hiányoznak. Az intézmény lehetőségein kívül eső ok és körülmény a feladatokhoz szükséges finanszírozási háttér megléte vagy hiánya. E körben lehet mozgástere, lehetősége egy adott intézménynek, azonban jellemzően közpénzekből, a fenntartói finanszírozásból valósulnak meg a közoktatási intézmény feladatai.

Az intézményi tevékenység vizsgálatánál nem mellékes az az adott környezet, amelyben az intézmény működik, az a település, ahonnan a gyermekek, a tanulók „érkeznek”. Az intézményi tevékenység reális összehasonlításának előfeltétele annak elérése, garantálása, hogy az önkormányzati feladatellátásban közreműködő közoktatási intézményekben közel azonos feltételek mellett lehessen megszervezni a munkát, függetlenül attól, hogy milyen településen működik az adott közoktatási intézmény. E feltételek megvalósulása esetén az ellátott gyermekek, tanulók családi, szociális helyzetének figyelembe vétele mellett lehetséges a közoktatás-szolgáltatás eredményességének, vagy eredménytelenségének mérése, értékelése, vizsgálata, és ezekből a szükséges következtetések levonása.

A minőségbiztosítás rendszerének át kell fognia a közoktatás egész rendszerét, annak egyes részei, ezen belül egyes intézményei működésének szakszerűségét, hatékonyságát, törvényességét. A minőségbiztosítás rendszere egységes egésznek kell, hogy alkosson annak ellenére, hogy minden résztvevőnek – állam, fenntartó, intézmény – része kell, hogy legyen ebben a tevékenységben. A minőségbiztosítás rendszerénél lényeges, hogy az eredmények országos szinten összehasonlíthatók legyenek, és az egyes települések, intézmények eredményei alapján meg lehessen állapítani az országos átlaghoz való „viszonyulását” adott intézménynek, valamint az egyes intézmények munkájában bekövetkezett változásokat. Ez akkor oldható meg, ha biztosított a szerepe az intézményeknek, a fenntartóknak és az állami irányítást ellátóknak. Szükség van ezért az intézményi minőségbiztosítás rendszerének működtetésére, a fenntartói, elsősorban helyi önkormányzati, minőségbiztosítási rendszer felépítésére, és e mellett az állami minőségbiztosítás rendszernek fenntartására. Az állami minőségbiztosítás rendszerének része az állami szakmai ellenőrzés rendszere, a hatósági ellenőrzés rendszere, a mérés értékelés rendszere, valamint a vizsgarendszer. A közoktatáson belül a minőségbiztosítás speciális, kizárólag az ágazathoz kötődő formája, annak vizsgálata, mérése, értékelése, vagy adott közoktatási intézmény a rendelkezésére álló feltételek mellett milyen színvonalon oldotta meg szakmai feladatait. Ennek értékelésénél az intézmény szolgáltatásait igénybe vevő gyermekek, tanulók adott időszakon belüli fejlődése, vagy annak elmaradása a legfontosabb vizsgált kérdés. Beavatkozásra akkor van szükség, ha az adott intézmény az országos átlag alatt teljesít. A beavatkozás többféle megoldási lehetőséget igényel, attól függően, hogy az elmaradás milyen okra vezethető vissza, valamint az észlelt hiányosságok pótlása megoldható-e az intézmény erejéből, illetőleg az észlelt hiányosságok megoldása érdekében az intézmény minden tőle elvárható intézkedést megtett-e. Az adott intézmény teljesítményének elmaradása az átlagtól, vagy az előző évi teljesítményekhez képest történő elmaradás értékelésénél fontos szempont annak tisztázása, hogy a külső, a belső körülmények, vagy azok együttese a kiváltó ok. Az állami beavatkozás lehetőségét is meg kell teremteni, amennyiben az intézmény és a fenntartó erejét meghaladó intézkedésekre van szükség, illetőleg erőfeszítéseik nem vezettek eredményre.

X.

A pedagógusok megbecsülésének tézise

A közoktatás intézményeiben foglalkoztatottak közül általában a pedagógus munkakörben foglalkoztatottak azok, akik az érdeklődés középpontjában állnak. Ezért esik szó a leggyakrabban a pedagógus hivatás presztízsének visszaállításáról, és kevésbé esik szó a pedagógiai tevékenységet kiegészítő, más szakemberek fontosságáról és megbecsüléséről. A közoktatás intézményrendszerének zavartalan működtetése pedig elképzelhetetlen anélkül, hogy az alapfeladatot ellátó pedagógusok mellett ne legyen megfelelő számú, egyéb szakember, valamint az ő munkájukat segítő, az intézmény zavartalan működését biztosító szakértői gárda, technikai feladatokat ellátó szakszemélyzet.

Indokolt ezért a pedagógus pálya presztízse helyett inkább a pedagógus pálya megbecsüléséről beszélni. Ez magában foglalja az anyagi megbecsülést, a közmebecsülést, a szakmai megbecsülést, valamint a pedagógiai tevékenység megbecsülését. Ezek az elemek egyenrangúak, és együtt adják a pedagógus hivatás megbecsülését. Általában az anyagi megbecsülés az, ami előtérbe kerül arra való tekintettel, hogy a legkönnyebben, legerőteljebben megfogalmazható cél, amely alkalmas arra is, hogy a többi elemet háttérbe szorítsa. Az anyagi megbecsülés alapja a megfelelő ellenszolgáltatás rendszerének kidolgozása, amelyben fontos elemet játszik a többletmunka és a nyújtott teljesítmény elismerése. A közmebecsülés az az elem, amelynél meglehetősen nehéz annak megtalálása, hogy mely kérdéseket lehet jogszabályban rendezni, és milyen mértékben függ egy konkrét személy általa nyújtott teljesítménytől. E körben szokott megjelenni a pedagógusok hagyományos eszköztárának a hiánya, a mai viszonyok között rendelkezésre álló pedagógiai eszközök szűkössége. Való igaz, hogy a pedagógiai eszköztárból a tanuló és a szülő felett hatalmi pozíciót biztosító eszközök jogilag ma hiányoznak. A pedagógus tevékenysége során a szülő, tanulói jogok tisztelete mellett partneri kapcsolatra való törekvés célul kitűzésével kell, hogy megvalósítsa a feladatait. A hagyományos eszköztár egy része „visszatért”, ez az évfolyamismétlésre utasítás, az érdemjeggyel történő osztályozás. Jogilag tiltott a tanuló megalázása, testi fenyegetése, szabadságának korlátozása. A tanköteles tanuló fegyelmi úton történő kizárása is korlátozott, csak másik iskola biztosítása mellett alkalmazható.

Tény azonban, hogy a társadalmi problémák, a szülők iskolázottságának hiánya, a rossz szociális körülmények, a szülői munkanélküliség lényegesen befolyásolja a tanulói hozzáállást az osztályközösséghez, a pedagógusokhoz. Elengedhetetlen ezért a pedagógusok ilyen irányú felkészítése, a konfliktuskezelő gyakorlatok megismerése és bevezetése. Nélkülözhetetlen a pedagógus munkáját segítő szakembergárda rendelkezésre bocsátása, szabadidő-szervező, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős mellett az iskolapszichológus, a szociális munkás, a pedagógiai asszisztens munkakörök beállítása az iskolákba.

Az állami védelem jogi feltételei adottak, figyelembe véve, hogy a pedagógus közfeladatot ellátó személy, és a vele szemben erőszakosan fellépő végrehajtható börtönbüntetéssel sújtható. Valójában az eljárások gyorsítása az, amelyik visszatartó erővel bírhat. A pedagógussal szemben elkövetett kisebb súlyú jogsértések, például a becsületsértés, szabálysértésnek minősül. A szabálysértés keretében kiszabható elzárás életkorának leszállítása a tizennegyedik életévre, ugyancsak megfelelő biztonságot nyújthat a pedagógusok részére.

Természetesen növelhető a pedagógusok munkájának hatósági jellege, például a fegyelmi büntetések kiszélesítésével, az iskolából való kizárás megkönnyítésével. A korábbi jog ismerte az ország összes középiskolájából való kizárás fegyelmi büntetést is. Indokolt azonban, hogy az osztályozás a jövőben se váljék a fegyelmezés eszközévé. A fegyelmi büntetések szigorítása helyett célravezetőbbnek tűnik a gyermekvédelmi hálózat rendszerének erősítése, ezen belül a védelemben vétel, és a jegyzői jogkörök bővítése. Ezt megelőzően meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a konfliktuskezelő eljárás, az iskolapszichológusi szolgálat, ehhez kapcsolódóan a tanuló egyéni foglalkoztatás keretében történő terápiás kezelése önkéntes módon igénybe vehető legyen. Abban az esetben, ha az önkéntes megoldás nem vezet eredményre, hatósági beavatkozás útján lehet a tanulót, illetve a szülőt arra

kötelezni, hogy vegye igénybe a konfliktuskezelő eljárást, az iskolapszichológust, az egyéni terápiás foglalkoztatást.

A pedagógus megbecsülés része az is, hogy nem kell olyan tevékenységet ellátnia, amely elvonja őt a nevelő és oktató munkától. Ugyancsak e körbe tartozik az is, hogy a nevelő és oktató munkához szakmai segítséget kap a fejlesztő pedagógustól, a szociális munkástól, az iskolapszichológustól, a pedagógiai asszisztentstől. Tehermentesíteni kell a pedagógusokat az adminisztrációs feladatoktól is.

A pedagógus megbecsülés nem mellőzhető eleme a szakmai megbecsülés, amelynek része, hogy dönthessen a szakmai kérdésekben. Ezek egy része közösségi döntés, mint a nevelési program, a pedagógiai program elfogadása, de ehhez kapcsolódóan lényeges kérdés a módszertani szabadság meghagyása.

XI.

A szakképzés helyzetének tézise

Az iskolai rendszerű szakképzést továbbra is a közoktatás részeként kell szabályozni a közoktatásról szóló törvény keretei között. A szakképzésben részt vevő intézmények a közoktatás intézményrendszerének részeként végzi továbbra is feladataikat. Ebből adódóan a nevelő és oktató munkát végzők pedagógus-munkakörben látják el feladataikat. A szakmai vizsgára történő felkészítés pedig tanulói jogviszony keretében történik. A szakiskolák szerepe igen jelentős, a tankötelezettség teljesítésében, azoknak a tanulóknak a munkaerőpiacra történő kijuttatásában, akik akár családi helyzetük, akár sajátos nevelési igényük, vagy az átlagostól eltérő képességük miatt különleges pedagógiai ellátás biztosítása mellett képesek személyiségüket kibontakoztatni. Ezért a szakiskoláknak erősíteni kell a „felzárkóztató funkcióját”, amely a szakmai vizsgára történő felkészítés mellett az említett okokból, illetve bármely más okból lemaradt tanulók részére nyújt pedagógiai szolgáltatásokat.

Ahhoz, hogy a szülők és gyermekeik kellő információk birtokában tudják eldönteni, melyik az az iskola, melyik az a szakképesítés megszerzésére irányuló felkészítés, amelyik leginkább megfelel a tanuló adottságainak, igényeinek, és amelyben a legnagyobb az esély a munkaerőpiacra történő sikeres belépésnek, gyökeresen meg kell változtatni a pályaválasztás jelenlegi rendszerének működését. El kell érni, hogy az iskolai továbbtanulási pályaválasztási tanácsadás, és a munkaerő piaci pályaválasztási tanácsadás egymással szorosan együttműködve, már az általános iskola hetedik évfolyamán megkezdje a tanulók és a szülők információkkal történő ellátását. ennek keretei között lényegesen nagyobb segítséget kell adni a szülőnek és a tanulónak ahhoz, hogy megfelelően értékelni tudják a tanuló képességeit, és ezt hozzá tudják igazítani az aktuális lehetőségekhez. E feladatok megoldásához a Szakképzési Alap terhére lehet forrást biztosítani.

Erősíteni kell az együttműködést a szakképző iskolák és a gazdasági kamarák között. Lényeges azonban, hogy a gazdasági kamarák első sorban a tanulószervezetek megkötésében, és végrehajtásának ellenőrzésében játszanak szerepet. Az iskolai rendszerű szakképzésben a szakképző iskolák nevelő funkciója sem szorulhat háttérbe, így nem „veszhet el” a gazdaság igényeinek kiszolgálásában. A szakképző iskolák kötelessége, hogy a tanulók sikeressége érdekében együttműködjenek minden gazdasági kamarával, nem mondhatnak le azonban arról, hogy a tanulók felkészítésének pedagógiai folyamatát továbbra is „kézben tartás”, irányítsák. A szakképző iskolák és a gazdasági kamarák közötti együttműködés csak a mellérendeltségre, egymás kölcsönös tiszteletére épülhet.

XII.

A megújítva, megőrizve haladás tézise

A közoktatás rendszerének átalakításánál lényeges kérdés, hogy azok az elemek, amelyek a gyakorlatban beváltak a hozzá fűzött reményt, jól működnek, ne, vagy csak a szükséges mértékben változzanak. Ez a szempont mérvadó volt akár az 1985-ös, akár az 1993-as törvények, és az ehhez kapcsolódó végrehajtási rendeletek elkészítéséről van szó. Különösen igaz ez, a már bevált és ismert fogalmakra. Indokolt azoknak a technikai szabályoknak a megőrzése, amelyeknek nincs oktatáspolitikai tartalma, hanem a közoktatás, mint rendszer kereteit biztosítják. Nem célszerű hozzányúlni vagy gyökeresen átalakítani azokat az intézményeket sem, amelyek „kormányokon átnyúlva” kerültek kialakításra, bevezetésre, nem kevés költségek mellett. Ezek közé tartoznak a vizsgáztatási rendszer elemei, a mérési, értékelési, minőségbiztosítási rendszerek elemei, a felvételi és a vizsgáztatási kérdések.

Lényeges az átmeneti szabályok megalkotása, az új fogalmak összevetése a korábbi rendelkezésekkel, a végzettségek és szakképzettségek összevetése és kölcsönös elismerése, a változó paraméterek és követelmények fokozatosan, felmenő rendszerben történő bevezetése. Nem mellőzhető szempont az sem, hogy a már megszerzett bizonyítványok érvényessége nem vonható kétségbe a különböző, kiadott engedélyek megszüntetése, visszavonása csak megfelelő határidő közbeiktatásával oldható meg anélkül, hogy ez zavart okozna.

Pedagógusok Szakszervezete Kongresszusa

Köszönjük Fóti Péter szíves támogatását.

Készült a HAT és a Hívatlanul Hálózat megbízásából
A kiadványt szerkesztette: Lázár Júlia